

A Baranya Megyei Munkaügyi Központ támogatásával

ERŐFORRÁSOK HELYSÉN
HASZNÁLATÁRA !

PB
8557/12

BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (12)

Harkány, Siklós-Máriagyüd, Nagytótfalu, Kistótfalu,
Kisharsány, Nagyharsány, Villány, Villánykövesd,
Palkonya, Vokány települések

" Villány-Siklói Borút Egyesület " kiadványa
2000

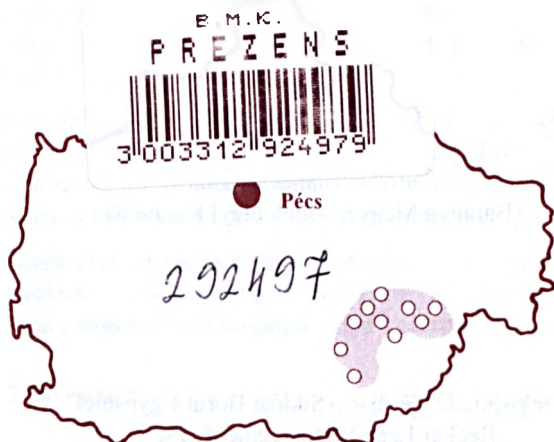
PB az al h.
8557/12

A Baranya Megyei Munkaügyi Központ támogatásával

BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (12)

Harkány, Siklós-Máriagyüd, Nagytótfalu, Kistótfalu,
Kisharsány, Nagyarsány, Villány, Villánykövesd,
Palkonya, Vokány települések

" Villány-Siklói Borút Egyesület " kiadványa
2000

Készült a

Baranya Megyei Munkaügyi Központ
pályázatára és anyagi támogatásával

Készítették:

Becker Leonóra

Keserü Tünde

Kraftné Dr. Somogyi Gabriella

Zentai Judit

Külső munkatársak:

Horváth Péter

Dr. Máté János

Schmieder József

Sorozatszerkesztő:

Czuczor József

(Baranya Megyei Munkaügyi Központ)

sv

Témafelelős:

Akli Krisztina

Pataki Veronika

Zsírosné Blaner Andrea

(Baranya Megyei Munkaügyi Központ)

Felelős kiadó: "Villány-Siklói Borút Egyesület"

Becker Leonóra térségmenedzser

Készült: 1000 példányban

Nyomda: AGÓRA Ipari Kft. Nyomdája, Pécs

Felelős vezető: Dr. Kisvári András

Bevezető

A Baranya Megyei Munkaügyi Központ 1999 tavaszán pályázati felhívást tett közzé közhasznú szervezetek számára térségi erőforrástérképek készítésére, és foglalkoztatáspolitikai fejlesztési elképzelések kidolgozásának támogatására. A sikeresen pályázó szervezetek munkája során 15 baranyai térségre készült felmérés, mely eredményeként 15 kiadványból álló sorozatot tudunk most közreadni.

Célunk az volt, hogy a kiválasztott térségről részletes foglalkoztatási, szociális, és gazdasági információkat gyűjtsünk be, az elkészülő erőforrástérképekkel helyzetbe hozzuk a kistérségeket. Arra ösztönözzük a településeket, hogy szembesüljenek térségük, lakóhelyük erősségeivel és gyengeségeivel, valamint ezek ismeretében találják meg a fejlesztési irányokat, lehetőségeket.

Az erőforrástérképek azonos szerkezetben tartalmazzák a térségek szociális helyzetéről, a családok megélhetési lehetőségeiről, körülményeiről, a népesség kor, nem, iskolai végzettség, etnikai összetétel, foglalkozás szerinti összetételéről való elemzéseket, a munkáltatók számát, bemutatását, tevékenységét, a munkanélküliek összetételét, számát, a munkanélküliség főbb okait, valamint a térség fejlesztési lehetőségeinek számbavételét

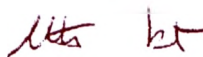
Kiemelt szerepet kapott a foglalkoztatási lehetőségek feltárása, a munkaerő-állomány feltérképezése, a munkáltatók felkutatása, igényeik bemutatása.

A felmért térségekben a foglalkoztatást elősegítő szolgáltatások, képzések, beruházások, a vidékfejlesztés összehangolt tevékenységet feltételez mind a munkaerőpiaci szereplők, mind az állami, önkormányzati, valamint a civil szféra részéről.

A kistérségek fejlesztésében, a beruházások létrejöttében érdekelt szervezetek összefogását, partnerségét, forrásaiknak összehangolását segítheti elő az erőforrástérkép azáltal, hogy rálátást nyújthat a térségre, így a fejlesztések is jobban elérhetik az adott településeket.

A kiadványok elsősorban azoknál a települési önkormányzatoknál érhetőek el, amelyekről azok szólnak. Remélem a tájékozódni, beruházni szándékozók eredményesen forgatják majd e sorozat kiadványait.

Pécsett, 2000. január

Hidvégi Péter

igazgató

Baranya Megyei Munkaügyi Központ

Villány-Siklói Borút Egyesület

Erőforrástérkép

Tartalomjegyzék

I. A feltárt térség jellemzése.....	3
1. A terület nagysága, lakosság száma.....	3
2. Baranyában elfoglalt gazdasági, szociális, foglalkoztatási helyzet.....	5
II. A feltáráshoz alkalmazott módszer.....	6
III. A térség szociális helyzete.....	7
1. Családok száma megélhetési lehetőségeik.....	7
2. Humán infrastruktúra és szociális ellátó rendszerek.....	9
3. A lakosság korösszetétele, nem és iskolai végzettség szerinti megoszlása.....	11
4. A lakosság etnikai összetétele.....	14
5. Ok-okozati tényezők, a térségre való kihatásuk.....	16
IV. Gazdasági információk.....	16
1. A helyi gazdasági szereplők.....	16
2. Természeti, kulturális, turisztikai, gazdasági erőforrások.....	18
3. Erősségek, gyengeségek vizsgálata.....	21
4. A térségben fellelhető kis-, közép- és nagy foglalkoztatók.....	23
5. A foglalkoztatók nemzetgazdasági ágak szerinti csoportosítása.....	23
6. A foglalkoztatók tevékenységi területe, foglalkoztatottak száma.....	25
7. A munkáltatók igényei a térség intézményei felé.....	26
8. Fejlesztési lehetőségek és szándékok.....	27
9. Vállalkozók a munkaerő kínálatról, versenytársakról és a jövőről.....	28
V. Foglalkoztatási információk.....	30
1. A térség foglalkoztatási mutatói, foglalkoztatási lehetőségek.....	30
2. Munkanélküliek száma, összetétele.....	31
3. Tartósan munkanélküliek a kistérségben.....	36
4. Női munkanélküliek.....	38
5. A munkanélküliség főbb okai a térségben.....	39

6. Munkavállalási nehézségek.....	41
7. A munkára való hajlandóság.....	41
8. Helyi intézmények tevékenysége, aktivitása a foglalkoztatáspolitikai terén.....	42
9. Fejlesztési lehetőségek, a jövőre néző értékelés.....	42
VI. A térség erősségeinek és gyengeségeinek számbavétele.....	43
VII. A térség fejlesztési stratégiájának elemei.....	44
VIII. A foglalkoztatás bővülését elősegítő programok, javaslatok.....	46
1. A humán erőforrások fejlesztése.....	46
2. Szakképzési kataszter összeállítása, a különböző képzési formák és keretek illesztése a fejlődés humán erőforrásainak mennyiségi és főleg strukturális biztosítására.....	47
3. Vállalkozók képzése.....	47
4. Szociális válságkezelő program.....	48
5. Befektetési kalauz létrehozása és menedzselése.....	48
6. Piacra jutás segítése.....	48
7. Védjegyzett helyi termékek rendszerének kialakítása.....	49
8. Az aktív turizmus fogadási feltételeinek bővítése.....	49
9. Teleházak térségi együttműködő rendszerének kialakítása.....	49
10. Speciális tantárgyakkal a helyi identitás erősítéséért.....	50
Felhasznált irodalom.....	50

I. A feltárt térség jellemzése

1. A terület nagysága, lakosság száma

A vizsgált térséget alkotó 10 település Baranya megye déli harmadában helyezkedik el, a Villányi-hegységet délről és keletről körülölelik. Baranya területének 4,4%-án – 193,82 km² – a megye lakosságának 5,2%-a, azaz 20729 fő él, népsűrűsége (106,9 fő/km²) számottevően meghaladja a megyei átlagot (90,9 fő/km²) és alig marad el az országostól (108,5 fő/km²), jelezve, hogy az élet számára kellemes feltételeket kínál a térség. Egy aprófalvas térség három legjelentősebb szervezőközpontját – Harkány, Siklós, Villány – is magába foglaló település-együttes alkotja a Villány-Siklói Borútát.

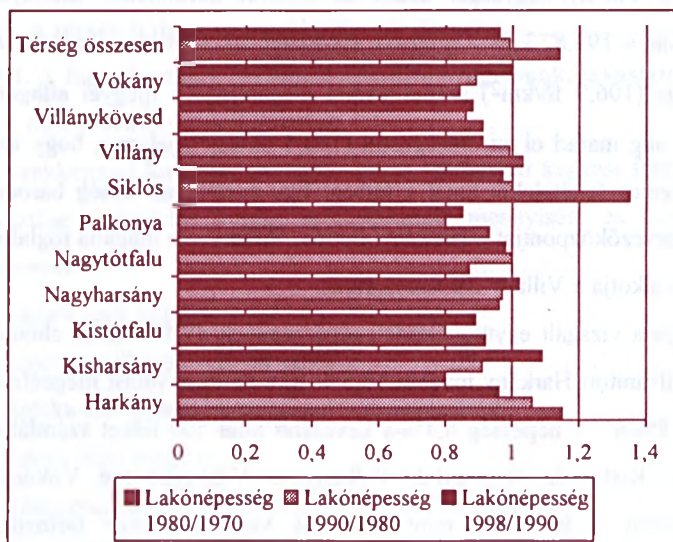
Siklós koncentrálja a vizsgált együttműködés népességének 49,5%-át, az elmúlt évben várossá nyilvánított Harkány további 15,5%-át, a várossá válást megcélzó Villány pedig 12,8%-át. A népesség 6,4%-a kevesebb mint 500 lelket számláló aprófalvakban él – Kistótfalu, Nagytótfalu, Palkonya és Villánykövesd. Vókány Kisharsánnyal együtt a kevesebb mint ezer fős kistalvak közé tartozik, Nagyarsány pedig 1729 lakosával már a közepes méretű falunak számít.

A térség demográfiai folyamatait a hetvenes években a megyei átlagot 11 százalékponttal meghaladó mértékű népességnövekedés jellemezte, amely mögött Siklós Harkány és Villány lakosságának gyarapodása állt. Mindhárom településnél a pozitív természetes népmozgalmi mutatóhoz vándorlási nyereség is társult. Ugyanakkor a többi községben az elvándorlás miatt bekövetkező kis-mértékű népességfogyás volt a jellemző.

A nyolcvanas évtizedben stagnált a térség népességszáma, ez a megyei átlagnál 2,7 százalékponttal kedvezőbb mutatót jelent. Ezen időszakban Harkány népessége a változatlan mértékű vándorlási nyereség következtében 5%-kal nőtt, Siklósé a vándorlási nyereséget meghaladó természetes fogyás miatt stagnált, Villányt

pedig a természetes fogyás mellett a vándorlási veszteség is sújtotta, így lélekszáma a 80-as években, bár minimális mértékben, de csökkent. A többi faluban, Nagytótfalu kivételével, a természetes fogyás mellett az aktív korúak elvándorlása súlyosbította a népességfogyás mértékét és a korszerkezetet is erodálta.

A lakónépesség számának változása 1970–1998 között

Forrás: Baranya megye statisztikai évkönyvek 1970-1998. KSH alapján saját számítás

1990 és 1998 között a lakosság szám a megyei átlaggal megegyező mértékben, közel 4%-kal csökkent, csupán a jelentős cigány kisebbségnek otthont adó Nagyharsány természetes népmozgalma mutatott pozitív értéket. A korábbi évtizedekkel összevetve több település bizonyult vándorlási célpontnak, így Harkány és Siklós mellett Kisharsány, Nagyharsány, Nagytótfalu és Vókány is feliratkozott a listára, a bevándorlók zömmel a szűkebb térségből származnak, de megjelentek közöttük a külföldiek is. Ugyanakkor egyes településeken a természetes fogyás megyei átlagokat messze meghaladó méreteket öltött, Harkány 57,7%-os értéke a megyei átlag több mint kétszeres – az itt működő szociális otthon némileg torzítja a települési jelzőszámot –; Palkonya (78%), Villánykövesd (86,7%) és Kistótfalu (90%) mutatói a baranyai községi átlagot

két és félszeresen, háromszorosan múlják felül. A természetes fogyás eme magas fajlagos értéke arra enged következtetni, hogy a legkisebb települések lakossága erősen előregedett, a szülőképes korú népesség aránya a korábbi elvándorlások miatt rendkívül alacsony.

2. Baranyában elfoglalt gazdasági, szociális, foglalkoztatási helyzet

A Borútát magába foglaló siklósi statisztikai kistérség tartós munkanélküliséggel sújtott társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott, rurális terület, amelyen belül az általunk vizsgált településcsoport a kedvezőbb adottságú falvakat és városokat tömöríti, így az elmaradott helyett inkább a közepesen fejlett rá.

A határmenti külső periféria részének tekinthető térség, talpra állásához, fejlődéséhez a belső átalakulás lehetőségének megragadását választotta akkor, amikor az első nemzetközi normáknak is megfelelő hazai Borút létrehozására a települési önkormányzatok, szőlőtermelő gazdák és más magánszemélyek összefogtak 1994-ben. A megalakult egyesület célja, hogy olyan komplex területfejlesztési munkát folytasson, amely kedvez a borút kialakulásának, fejlődésének, elősegíti a polgárosodást, a falusi- és borturizmus segítségével növeli a munkahelyek számát és megélhetést biztosít a lakosság egy részének.

A kistérség gazdasági karakterét tekintve nem csak a megye, de a régió egyik legjelentősebb mezőgazdasági – elsősorban szőlő- és bortermelő –, idegenforgalmi és határmenti kereskedelmi központjának tekinthető.

A térség déli határhoz való közelsége a sokéves hátrány után a nyolcvanas évtized második felében végre előnyre változott, amely potenciált a délszláv válság átmeneti időre visszafogta. A kilencvenes évek végére újra tapasztalható a kereskedelmi kapcsolatok mellett a társadalmi, gazdasági kapcsolatok szélesebb körű újraélesztésére való kölcsönös törekvés.

A nemzeti és nemzetközi gazdasági vérkeringésbe való szorosabb integrálódást hátráltatja, hogy a borúti település-együttes mind közúton, mind vasúton csak

közvetetten csatlakozik az ország fő térszerkezeti vonalaihoz. A térség kelet-nyugati irányú közlekedési tengelye az 58-as és 57-es főközlekedési utak között kapcsolatot teremtő közút, és a vele többé-kevésbé párhuzamosan haladó kifizorgalmú vasúti szárnyvonal.

II. A feltáráshoz alkalmazott módszer

Az erőforrás térkép készítése során áttekintettük a már megszületett, elfogadott területfejlesztési dokumentumokat, amelyek a vizsgált térségre, továbbá az azt befogadó nagyobb területi egységekre vonatkoznak. Ezen stratégiák, programok közép- és hosszú távon hatnak a térség gazdasági fejlődésére, foglalkoztatáspolitikai feladatainak megfogalmazására.

A meglévő adatbázisokat felhasználva információkat gyűjtöttünk a térség társadalmi, gazdasági jellemzéséhez.

Mélyinterjú segítő kérdéssort állítottunk össze a Villány-Siklói Borút vállalkozásai működésének vizsgálatára. Az interjú kitért a munkaerő felvétel és képzés esetleges problémáira, a versenytársak megítélésére, a vállalkozás jövőbeli fejlesztési elképzeléseire, várakozásaira.

Valamennyi önkormányzatot felkerestük és személyes interjú során adatokat gyűjtöttünk a szociális ellátó rendszer működéséről, az alap és középfokú képzés helyzetéről, valamint az önkormányzatok elképzeléseiről, véleményéről a térség foglalkoztatási helyzetének alakulásával kapcsolatban.

A települési népesség-nyilvántartásban szereplő 16-60 év közötti népesség 2,5%-nak megkeresése és megkérdezése 1999. augusztusában megkezdődött a Baranya Megyei Munkaügyi Központ által összeállított kérdőívve. Összesen 364 személytől kaptunk értékelhető információkat.

III. A térség szociális helyzete

1. Családok száma megélhetési lehetőségeik

A vizsgált térség lakossága mintegy 5800 családot alkot. A munkavállaló korú népesség közel 64%-a tartozik az aktív keresőkhöz.

Munkanélküli járadékban részesül a munkavállaló korú népesség több mint 2%-a, jövedelemptóló támogatást juttatnak ezen korcsoport közel 3%-nak.

Családok száma és a munkaképes korú lakosság megoszlása

	Családok száma*	Állandó lakosokból		
		15-17 éves	18-59 éves	60-x éves
Harkány	860	140	1946	800
Kisharsány	140	27	342	83
Kistótfalu	90	9	219	81
Nagyharsány	450	61	1095	264
Nagytótfalu	90	14	216	59
Palkonya	90	10	199	78
Siklós	2684	416	6607	1847
Villány	700	125	1625	585
Villánykövesd	95	10	214	89
Vókány	275	39	574	214
Összesen	5834	851	13037	4100

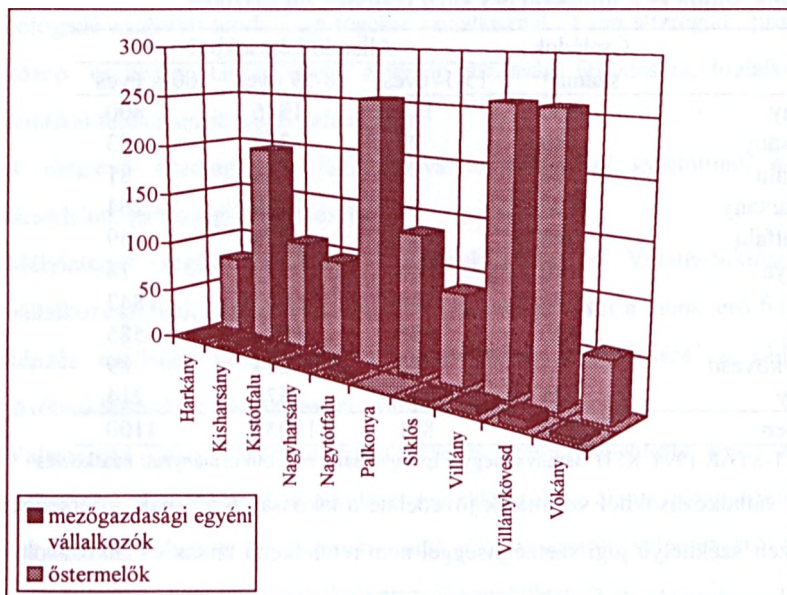
Forrás: T-STAR 1998, KSH Baranya megyei Igazgatósága és * önkormányzati adatközlés

Egyéni vállalkozásokból származik jövedelme a lakosság 6,5%-nak, a térségben bejegyzett székhelyű jogi személyiséggel nem rendelkező társas vállalkozások – amelyek zömmel önfoglalkoztatásra, illetve a családtagok bevonására alapozódnak – biztosítanak megélhetést a családok 3,1%-nak. Az agrártermelés nagy szerepet játszik a háztartások kiadásainak fedezésében, az összlakosság 11,6%-a rendelkezik östermelői igazolvánnyal.

Kisharsány, Nagyharsány, Nagytótfalu, Palkonya, Villány és Villánykövesd östermelői jellemzően szőlő- és bortermelésre, oltványtermelésre valamint gabona, szója és repace termesztésre rendezkedtek be. Kistótfaluban többen foglalkoznak sertés és nyúltenyésztéssel a szőlőművelés mellett. Vókány

őstermelői saját felhasználásra termelnek gabonát, továbbá sertésenyésztéssel foglalkoznak. Siklós őstermelői a szőlő-, bor és oltványtermelésben jeleskednek, de foglalkoznak gabonatermesztéssel és kertészeti zöldségtermeléssel, valamint sertés és baromfi tartással. Harkányban hasonlóan a térség többi településéhez jelen van a szőlőművelés, bortelemelés, de nagyobb súlya van a turisták igényeit is szolgáló zöldség- és gyümölcsstermelésnek.

A mezőgazdasági egyéni vállalkozások és az őstermelők 1000 lakosra vetített száma 1998

Forrás: T-STAR adatbázis és a Baranya Megyei Agrárkamara adatai alapján saját számítás

A lakossági megkérdezésbe bevont személyek 56,9% állt munkaviszonyban, 10,7%- regisztrált munkanélküli volt, 12,9%-ának jövedelmét a nyugdíj jelentette – mindössze 17,5%-uk kapott öregségi nyugdíjat, a többiek rokkantságuk okán részesedtek nyugellátásban. A megkérdezettek 6,7%-a még tanulmányait folytatta, 10,4% pedig Gyes-en, Gyed-en volt, főállású anyaként vagy háztartásbeliként, egyéb státusban tevékenykedett. A regisztrált és nem regisztrált munkanélküliek

arány legmagasabb 16,9% a falusi férfiak körében volt, legkevésbé 8,2%-ban pedig városi nőket érintette.

2. Humán infrastruktúra és szociális ellátó rendszerek

A humán erőforrások megőrzése, fejlesztése céljából elengedhetetlen a megfelelő kapacitású és színvonalú humán infrastruktúra fenntartása. Tekintettel a térség elöregedett korstruktúrájára kiemelt szerepe van a gyermekintézményeknek a fiatalok megtartásában, továbbá az idősek ellátását felvállaló intézményeknek.

Harkányban, az önkormányzati óvodában 7 csoportban összesen 175 férőhely van, ahová 204 gyermek jár a városból és a körzetéhez tartozó falvakból, 15 óvónő és 7 dada felügyel a gyermekekre. A kisharsányi – Nagytótfalut is ellátó – önkormányzati óvodában 30 gyermek jár ez közel 100%-os kapacitáskihasználást jelent, 2 óvónő és 2 dada foglalkozik a kicsikkel. Kistótfalu apróságai Vókányba járnak óvodába, ahol 50 férőhelyes óvoda üzemel 52 beíratott gyermekkel, akikre 4 óvónő és 3 dada ügyel. A nagyharsányi óvoda 80-100 férőhelyes a beíratott gyermekek száma 60-70 fő körül ingadozik, 4 óvónő és 3 dada foglalkozik velük. Palkonyáról és Villánykövedről (10 fő) Villányba járnak óvodába a gyerekek. Villány két önkormányzati óvodája közül az egyikben csak délután van foglalkozás az egész nap működőben 120 férőhelyen 143 gyermekről gondoskodik 10 óvónő és 6 dada. Óvodai férőhelyek száma Siklóson 473, közel 100%-os kihasználtságnak örvendnek.

Az alapfokú oktatás magas színvonalát biztosítandó az aprófalvak gyermekei körzeti általános iskolákba járnak. Harkány jól felszerelt 22 tantermes általános iskolájában 43 pedagógus közel 450 gyermeket tanít. Kisharsány Nagytótfalut is ellátó 1-6 osztályos általános iskolájában 50 gyermek tanul 5 főállású tanár irányításával. 26 kistótfalui általános iskolás Vókányba jár oktatási intézménybe, számunkra kötelező a német nyelv tanulása. A vókányi iskolában összesen 102 gyermek tanul, a 14 pedagógusi álláshelyből pillanatnyilag egy üres. Palkonyáról

és Villánykövesdről Villányba járnak iskolába a gyerekek összesen 137 fő a két faluból. A villányi általános iskolába összesen 400 tanuló jár, 37 főállású pedagógus tanít. Az iskolában német nemzetiségi nyelv tanulására is lehetőség van, 20-25 fő vesz részt benne, ők a szakmai tárgyakat is németül tanulják, illetve a másik csoportban “csak” kiemelt óraszámban tanulják a német nyelvet. Nagyharsányban az általános iskolába 158 gyermek jár, a főállású tanárok száma 20-22. Siklós 5 általános iskolája 58 tantermében 102 pedagógus vezetésével 1150 gyermek gyarapíthatja tudását. A térség településeiben a nemzetiségi nyelvet tanulók aránya mintegy kétszerese a megyei átlagnak.

A Teleki Zsigmond Kertészeti és Élelmiszeripari Szakképző Intézetben nappali és esti tagozaton egyaránt folyik képzés, a 10 osztályában közel 200 diákot 20 főállású tanár oktatja. A diákok 60-70 %-a más településekről jár be, a sikeres záróvizsgát tevők aránya magas 90-95%.

A siklói Táncsics Mihály Gimnázium 4 osztályos, 6 osztályos és levelező tagozattal rendelkezik. Idegen nyelvként németet, angolt, olaszt és latint tanulhatnak. Közel 300 tanulójának fele naponta jár be a környező településekről. A város másik középfokú iskolája a Szakmunkásképző Iskola, ahol közel 400 tanulóknak 8 szakmát oktatnak, nyelvi és számítástechnikai labor is a hallgatók rendelkezésére áll. A német nyelv mellett sokan választják a horvátot. Az iskola szakmai struktúrája a szolgáltatás, kereskedelem és vendéglátás felé mozdult el az utóbbi években.

A lakosság és a hivatal ügyes-bajos dolgainak intézésére, a társadalmi kapcsolatok erősítéséért falugondnok tevékenykedik a legapróbb és elöregedett falvakban, így Kisharsányban, Nagytótfaluban, Kistótfaluban és Palkonyán.

Családvédelmi szolgálat tevékenykedik Harkányban, Palkonyán, Villányban, Villánykövesden, Vókányban és Siklóson.

Védőnői szolgálat működik Harkányban, Palkonyán, Villányban, Villánykövesden, Vókányban. Házi orvosi szolgálat működik Harkányban, Palkonyán,

Villányban, Villánykövesden. Kisharsány, Nagyarsány és Nagytótfalu családvédelmi, védőnői és házi orvosi szolgálata egy körzetbe tartozik. Kistótfalu számára a családvédelmi szolgálat Siklóson működik, védőnői és orvosi ellátás szempontjából Vókányhoz tartozik a település.

Kistótfaluban a 3 gondozónő 28 gondozottat lát el házigondozás keretében. Nagyarsányban tervezik a házigondozói hálózat kialakítását. Villányban 1 fő házigondozó 4 gondozottat lát el Vókányban 34 rászoruló gondoznak.

Önkormányzati fenntartású idősok otthona működik Villánykövesden 25 férőhellyel, Harkányban 50 férőhellyel, idősok napközitthona Villányban 32 fővel, Vókányban 41 férőhellyel. A kisharsányi nyugdíjas klubot és a kistótfalui idősok klubját úgyszintén az önkormányzat tartja fenn. Nagyarsányban az idősok napközi otthona mellett önszerveződő nyugdíjas klub is működik.

A távoktatási programokba való bekapcsolódás lehetőségét is hordozó Teleház működik Harkányban.

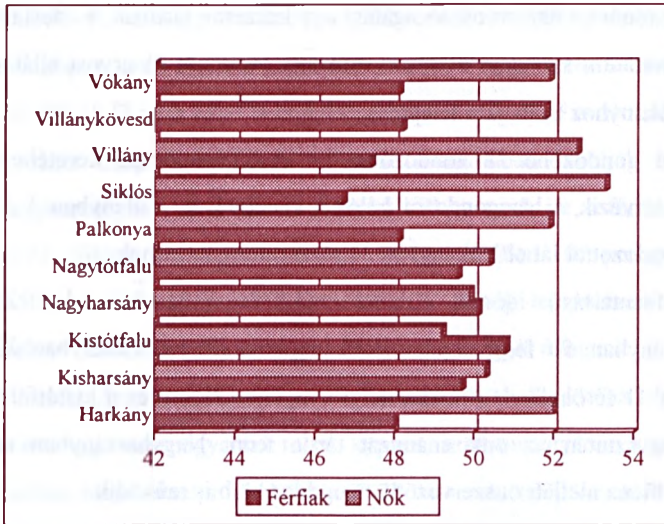
Szociális és jövedelemptólló támogatások valamennyi önkormányzat kiadásai között megjelennek, szociális ellátás körében az alábbi címeken juttatnak támogatást a rászorulóknak: jövedelemptólló támogatás, átmeneti segély, rendszeres szociális segély, rendszeres nevelési segély, temetési segély. Ezekon túlmenően a helyi adók fizetése alóli felmentés, illetve a gyermekek étkezési díjához való hozzájárulás könnyíti a rászoruló helyzetét.

3. A lakosság korösszetétele, nem és iskolai végzettség szerinti megoszlása

Hasonlóan az országos tendenciákhoz kismértékű nőbőbblet jellemzi a térség lakosságát is. Ez különösen az előregedett korszerkezetű települések sajátossága, a nők születéskor várható hosszabb élettartama beteljesüléseként.

A lakosság nemek szerinti megoszlása legkiegyensúlyozottabb a még fiatalos korstruktúrájú Kisharsányban, Nagyarsányban és Nagytótfaluban.

A lakónépesség megoszlása nemek szerint 1999 (%)

Forrás: Önkormányzati adatközlés

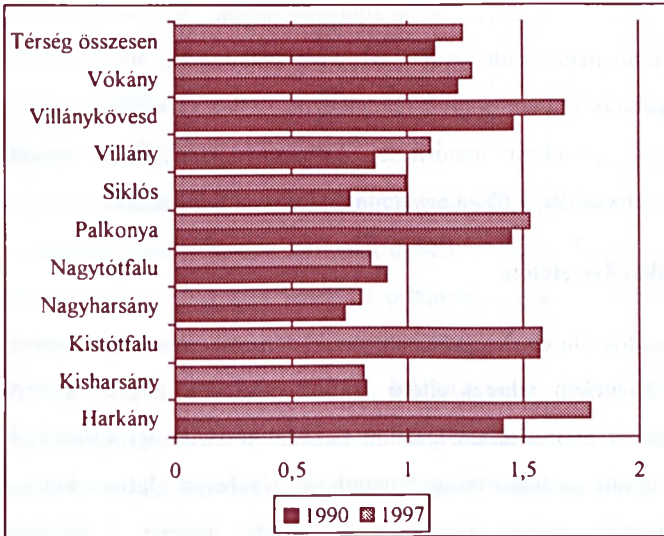
Egy térség demográfiai helyzetének legfontosabb indikátora a kor megoszlás, kitüntetett jelentősége van a gyermekkorúak (0-14 évesek) és a 60 éven felüliek egymáshoz viszonyított arányának. Az öregedési index számítása (a 60 éves kort elért népesség és a 14 évesnél nem idősebb gyermekek számának hányadosa) megkönnyíti a korstruktúra területi különbségének jellemzését. Amennyiben egynél nagyobb értéket kapunk a népesség előregedőnek tekinthető.

Már 1990-ben is előregedett település volt Harkány, valamint az aprófalvak közül Kistótfalu, Palkonya és Villánykövesd, valamennyiben több mint 140 idős korú jutott 100 gyermekkorú lakosra.

1997-re az időskorúak aránya jelentős mértékben tovább nőtt a gyermekkorúak számával egybevetve Harkányban, Palkonyán és Villánykövesden, (rendre elérte a 179, 153 és 168-as értéket). Ugyanezen időszakban Kistótfaluban megtorpanni látszik a kedvezőtlen demográfiai folyamat. Hét év alatt a fiatalos korstruktúrájú települések közül az előregedők közé lépett át Villány, Siklóson pedig a gyermekkorú népesség fajlagos száma már csak egy fővel haladja meg az

időskorúakét. Nagyharsány némi öregedés ellenére még mindig fiatalos korszerkezetű település. Kisharsány megőrizte fiatalos korstruktúráját, továbbra is 19%-kal több gyermekkorú él a faluban mint idős korú. Ezen időszakban kismértékben fiatalodott Nagytótfalu lakosság állománya, itt 1997-ben minden 100 gyermekkorúra csak 84 időskorú jutott.

Öregedési index alakulása 1990, 1997

Forrás: T-STAR adatbázis, KSH

A települések korstruktúrájának fiatalosságán túl a humán erőforrás potenciál megítélésében mértékadó a lakosság átlagos iskolai végzettsége. A népesség iskolai végzettségéről megbízható adatok nem állnak rendelkezésre, hiszen az 1990-es népszámlálás óta nem volt erre vonatkozó átfogó felmérés, s az azóta eltelt évtizedben jelentősen változhattak a mutatók. Ennek ellenére nem érdemtelen röviden elemezni az egy évtizeddel ezelőtti állapotot, hiszen annak máig ható következményei vannak. 1990-ben a megyei átlagértékekkel összevetve a lakosság képzettsége nem mutatott jelentős eltérést. Az összlakosság 2,4%-a nem tudott írni-olvasni szemben a megyei 2,3%-kal; 31,2%-a csak az általános iskolát fejezte be, a megyei mutató 30,5%. A térségben a

népesség 14,1%-a rendelkezett szakmunkás bizonyítvánnyal, ez 1,1% ponttal meghaladja a megyei értéket; a középiskolai bizonyítvánnyal rendelkezők száma 1,5% ponttal maradt el a megyei 14,1%-os mutatótól. A lakosság 4,7%-a rendelkezett felsőfokú diplomával ez 1,3% ponttal marad el a Pécszet is magába foglaló megyei átlagtól. Kedvezőnek tekinthető, hogy valamennyi településen éltek felsőfokú végzettségűek.

A megkérdezettek 4,4%-a nem fejezte be az általános iskolát, 19,8%-a nyolcadik osztály elvégzése után nem tanult tovább, 31,3%-a szakmunkás bizonyítványt szerzett, 16,5%-a gimnáziumi érettségivel rendelkezik, 11%-a szakközépiskolába járt, 3,8%-nak van technikai minősítése, 1,6%-a szakiskolában szerzett képzettséget, 7,8%-a főiskolai, 3,6%-a egyetemi diplomával rendelkezik.

4. A lakosság etnikai összetétele

A térségben évszázadok óta élnek együtt magyarok, németek, horvátok, szerbek és cigányok. A történelem viharai eltérő módon érintették ezeket a népcsoportokat. Az utóbbi évtizedekben lezajlott társadalmi-gazdasági változások részben ösztönzik az etnikai sokszínűség fenntartását, részben a globális kultúra és fogyasztás terjedése révén annak ellene hatnak, segítve a spontán asszimilációt. A térség települései, a fejlesztésért felelős szereplők felismerték az etnikumok kultúrája megőrzésének fontosságát, ezt segítő számos társadalmi civil szervezet tevékenykedik.

Legnagyobb arányszámban német nemzetiségűek élnek a kistérségben. Villánykövesden a lakosság fele, Palkonyán 40%-a, Villányban 35%-a, Vókányban pedig 26%-a vallja magát e nemzetiséghez tartozónak. Sajátos kultúrát, termelési hagyományokat őriznek, körükben gyakoribb a több generáció együttélése egy háztartáson belül. A történelem viharai edződött rokoni kapcsolatok, valamint a nyelvtudás nemegyszer a gazdasági életben is előnyhöz juttatják a településeket.

A lakosság etnikai összetétele – nemzetiségi lakosok száma 1999 (%)

	magyar	német	horvát, szerb, bosnyák	cigány
Harkány	68-79	-	20-30	1-2
Kisharsány	90-95	-	-	5-10
Kistótfalu	99	-	-	1
Nagyharsány	80-83	-	-	17-20
Nagytótfalu	90	-	-	10
Palkonya	59	40	-	1
Siklós	86	2	6	6
Villány	54	35	1	10
Villánykövesd	47	50	-	3
Vókány	69	26	-	5

Forrás: Önkormányzatok adatközlése

Siklóson jelentősebb számú horvát nemzetiségű kisebbség él, az összlakossághoz viszonyított arányszámuk azonban csekély. Harkányban a délszláv háború elől menekülők közül sokan letek új otthonra, így a szerbek és horvátok mellett bosnyák lakosok is színesítik az etnikai térképet.

A kistérség egyes településiben jelentős számú roma kisebbség él, Nagy-harsányban a lakosság 17-20%-a, Nagytótfaluban és Villányban 10%-a, Kis-harsányban és Siklóson több mint 5%-a, Vókányban pedig 5%-a tartozik ezen etnikumhoz. Jellemzőjük a nagyobb természetes népmozgalmi aktivitás, több generáció együttélése, ugyanakkor jövedelmi viszonyaik általában kedvezőtlenek. A cigányság hátrányos társadalmi-gazdasági helyzetének egyik oka iskolázottságuk alacsony szintje és a szakképzettség hiánya.

A térség etnikai sokszínűsége is hozzájárul a lakosság idegen nyelv ismeretének kedvező szintjéhez. Az idegen nyelv tudás jelentősen befolyásolja egy térség életét különösen, ha az kereskedelemre és turizmusra szakosodott. A “Siklósvidék területfejlesztési koncepciója” megállapítása szerint “az ismert nyelvek listáját a horvát és szerb nyelv vezeti, amit nem elsősorban az etnikum jelenléte, hanem inkább az élénk bevásárló turizmus indokol. A német nyelvtudás részben a nemzetiségi nyelvből táplálkozik, részben az alapfokú oktatásban

elfoglalt vezető szerepéből. Az országos mértékekhez mérten kevesebben ismerik az angolt, amely inkább csak a középiskolai oktatásban jelenik meg.”

5. Ok-okozati tényezők, a térségre való kihatások

A hetvenes-nyolcvanas években Pécs népességészív szerepe a térségben is jól érzékelhetően érvényesült, az aktív korú iskolázott rétegek lakóhely módosítását befolyásolta a leginkább, ezzel felerősítette a népesség korstruktúrájának deformálódását, legyengítette a kistelepülések önreprodukciós képességét. Siklós, Harkány és Villány csak a vonzáskörzetén belül bizonyult bevándorlási célpontnak, és önmaguk is kibocsátók voltak a megyeszékhely felé.

Az évtizedes vándorlási veszteség – ami leginkább a funkcióhiányos kistelepüléseket érintette – az aktív korúak számát csökkentette leginkább, hozzájárulva a települések lakosságának elöregedéséhez, s ez a természetes fogyást a jövőben is előrevetíti.

A munkahelyek hiánya ma is segítené az elvándorlást, a nyomott ingatlanárak azonban ennek ellene hatnak, a munkaképes korúakat a megélhetési lehetőségek helyben való megtalálására ösztönzik.

IV. Gazdasági információk

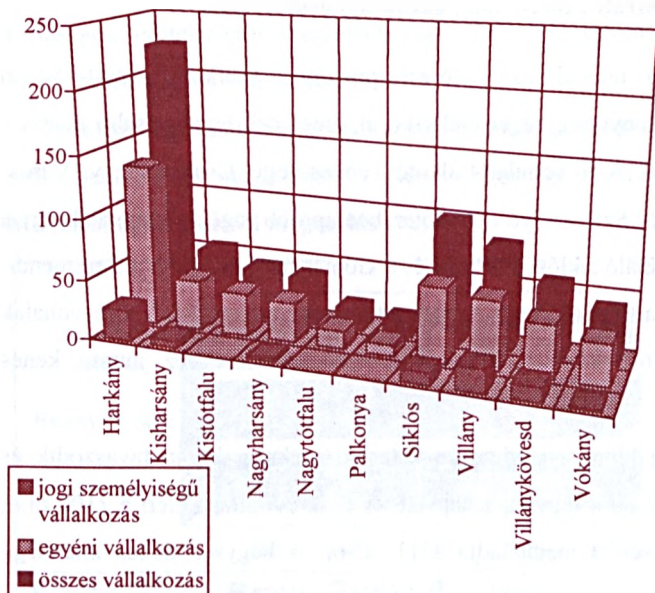
1. A helyi gazdasági szereplők

A piaccgazdaság keretei között a fővárosi üzemek valamikori telephelyeit helyi székhelyű vállalkozások vették át. 1998-ban 2139 működő vállalkozást tartott nyilván a statisztika, amelynek közel felét siklói székhellyel, harmadát, harkányi, tizedét pedig villányi székhellyel jegyezték be.

A vállalkozói aktivitás az egész térségben meghaladja a megyei átlagot, különösen nagy Harkányban, ahol az 1000 lakosra vetített működő vállalkozások

száma a megyei átlag háromszorosa. Siklóson egyharmaddal, Villányban egytizeddel magasabb a vállalkozások fajlagos száma mint a megye egészében.

**Vállalkozói aktivitás – működő vállalkozások 1000 lakosra vetített száma,
1998**

Forrás: T-STAR adatbázis alapján saját számítás

A megyeinél előnyösebb vállalkozói aktivitási mutató a betéti társaságok és az egyéni vállalkozások magas fajlagos értékének tulajdonítható, a nagyobb induló tőkét igénylő jogi személyiségű társas vállalkozások lakosságszámhoz viszonyított száma némileg elmarad a megyei mutatóktól.

Az egyéni vállalkozás Nagyótfalu és Palkonya kivételével a megyei községi átlagot meghaladóan preferált vállalkozási forma a térségben. Ezzel szemben a kistérség falvaiban a betéti társaságok kevésbé népszerű formának tekinthetők.

A korlátolt felelősségű társaságok 1000 lakosra jutó száma Harkányban és borfeldolgozás fellegvárában, Villányban is felülmúlja a megyei átlagot. Míg Villányban több mint háromszor annyi kft. jut ezer lakosra mint betéti társaság,

addig Siklóson a helyzet fordított, a bt.-k fajlagos száma két és félszeresen meghaladja az általában komolyabb tőkeerőt képviselő kft.-két.

Harkányban minden vállalkozási formában megyei átlagot messze meghaladó a vállalkozói aktivitás.

2. Természeti, kulturális, turisztikai, gazdasági erőforrások

Az Borítat alkotó települések a töréses-pikkelyes szerkezetű 300-350 m átlagmagasságú Villányi-hegységet ölelik körül, amelynek legmagasabb pontja a Szársomlyó (442 m). A fő vonulatot alkotó Tenkes-hegy, Csukma-hegy, Város-hegy, Fekete-hegy és Szársomlyó déli előterében apróbb rögök sorakoznak, így a remek panorámát kínáló siklósi Várhegy és a Göntér-tető, távolabb a Beremendi-rög és a Kistapolcai-rög. A hegység déli szerkezeti határát jelző törésvonalak mentén törnek a felszínre a Harkányt nemzetközi hírnévhez juttató kénes gyógyvizek.

A Villányi-hegység klímája mediterrán hatásokat tükröz, korán tavaszodik és később köszöntenek be a fagyok, a napsütéses órák évi átlaga eléri a 2100 órát, az évi középhőmérséklet meghaladja a 11 °C-ot. A hegység délies kitettségű lejtői jelentős sugárzási többletet is nyernek, amit a helyi borok bársonyosságában bárki élvezhet. A csapadék évi mennyisége 650-700 mm között mozog, a térség a Dunántúl egyik zivatargóca.

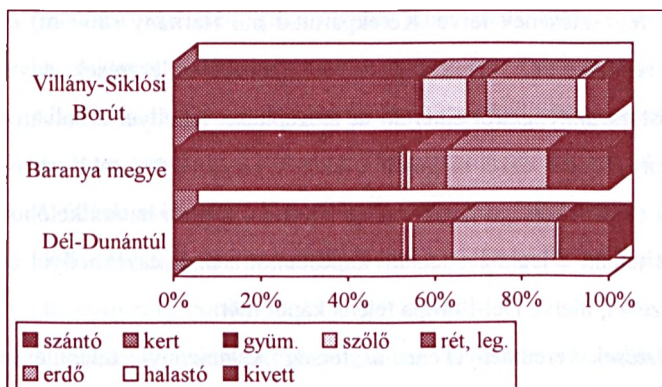
A Villányi-hegység tipikus kutúrtáj, a déli lejtők művelésre alkalmas részeit mindenütt szőlő borítja. A természetvédelmi oltalom alatt álló Szársomlyó önmagában képes megjeleníteni az egész hegység botanikai értékeit, 40 védett növényfajnak kínál életteret, közöttük az egész országban csak itt tenyésző Magyar kikericsnek, amely nem ritkán már február elején virágba borul.

Kedvező domborzati adottságú területek jellemzik a kistérséget, kisebb foltokban haladja csak meg a lejtés mértékje a 20%-ot, ami már akadályozza az agrártermelést. A Siklósvidék kistérségben az agráralkalmassági értékszám a terület

60%-án eléri vagy meghaladja az országos átlagot, és mindössze a terület 4%-án marad el az országos átlag 80%-tól. Tehát a termőföld minősége jónak mondható. A Siklósvideki kistérségben a földterületek közel felén gazdasági társaságok, négytizedén egyéni gazdálkodók, a fennmaradó több mint egytizeden pedig szövetkezetek gazdálkodnak. Az országos átlaggal összevetve ez a gazdasági társaságok erőteljesebb szerepvállalását, illetve az egyéni gazdálkodók és a szövetkezetek kisebb súlyát jelenti.

A kedvező éghajlati és talajadottságok miatt a földterületek hasznosítása számottevő eltérést mutat a megye, illetve a régió egészével egybevetve.

Művelési ágak szerinti megoszlás (%)

Forrás: Baranya Megyei Agrárkamara

Mind a szőlőterületek, mind a halastavak közel kilencszer akkora súllyal vannak jelen a térség földhasznosításában mint a megyéében vagy a régióéban. A művelés alól kivett területek aránya pedig csak fele a régiós értéknek és 37%-a a megyeinek. Tehát a térségben intenzívebb gazdálkodás folyik mint a régió egészében.

A térség legkeresettebb turisztikai termékcsoportja a harkányi gyógyturizmus. A magas karbonilszulfid tartalmú gyógyvíz reumás mozgás-szervi, ízületi betegségek, bőrbetegségek és nőgyógyászati problémák kezelésére, valamint ivókúráként alkalmazva gyomorbántalmak ellen javallott. A gyógyvíz mellett

szakorvosi kezelés igénybevételére is lehetőség van a Gyógyfürdőkórházban. A Siklói vár, a máriagyüdi templom és a villányi borkultúra közismert fogalmak a turizmus nemzetközi piacán is. A jelentős idegenforgalmi szerepkört bizonyítja, hogy a regisztrált vendégéjszakák 1000 lakosra jutó száma hétszerese a megyei átlagnak. A tíz település a megye kereskedelmi szállásférőhelyeinek 40,75%-át, az összes vendégeknek 21,74%-át, a külföldi vendégeknek 34,00%-át, a kül- és belföldi vendégéjszakáknak 36,06%-át, a külföldi vendégéjszakáknak 55,07%-át koncentrálna. Ezen adatok is igazolják, hogy Baranyában az egyik legjelentősebb idegenforgalmi célterület.

A turisztikai termékinálat kibővítését is szolgálja a Borút településeit összekötő kerékpárút hálózat fejlesztésének terve. Kerékpárúttal ma Harkány (800 m) és Siklós (3600 m) rendelkezik. A jelenleg folyó úthálózat fejlesztések egyik eredménye a Siklóst északnyugatról elkerülő út megépítése, amellyel a belváros mentesült a tranziforgalomtól, ezzel megnyílt a lehetőség egy lakályosabb városközpont kialakítása előtt. A térség nyugati szélén a drávaszabolcsi határátkelőhöz vezető 58-as közút jelenti a legközvetlenebb kapcsolatot a megyeszékhellyel és az ország többi részével, illetve Dél-Európa felé is kaput nyit.

A korábbi fejlesztések eredményeként a térség valamennyi településén egészséges vezetékes ivóvizet használhat a lakosság, ezzel szemben a közcsatorna-hálózat kiépítettsége még elmarad a kívánatos szinttől. Mindössze Siklóson, Harkányban és Villányban van lehetőség közcsatorna-hálózatra csatlakozni. Ugyancsak az elkövetkezendő évek feladata a vezetékes gázhálózat kiépítésével a korszerű, környezetet kevésbé szennyező fűtési módra való áttérés feltételeinek megteremtése.

A térség természeti adottságai, termelési hagyományai, mezőgazdasági kultúrája és idegenforgalmi kínálata kovácsolja szerves egységgé a 10 település együttesét.

3. Erősségek, gyengégek vizsgálata

Erősségek

- ◆ A vizsgált térség turisztikai adottságát tekintve a legsokoldalúbb terület Baranya megyében Harkány gyógyvize, a hozzá kapcsolódó rekreációs- és gyógy-szolgáltatásokkal, a természeti és műemléki attrakciók, a működő Villány-Siklói Borút vendégfogadói, borai és programjai együttesen a nemzetközi piacon is ismertséget szereztek.
- ◆ A Villány-Siklói borvidék kétezer éves szőlő- és borkultúrája, kiváló adottságú mikroklímája és a hozzá társuló magas szintű szaktudás a különleges minőségű agrártermékek előállítását teszi lehetővé.
- ◆ A lakosság etnikai sokszínűsége kedvez a néphagyományok, speciális termelési ismeretek, gasztronómia fennmaradásának. A nyelvtudás és az élő, határokon átnyúló rokoni kapcsolatok révén a helyi társadalom nyitottabb.
- ◆ Alap és középfokú igényeket hosszú távon kielégíteni képes rugalmas oktatási rendszer garantálja a korszerű általános tudással felvértezett fiatal munkaerőt.
- ◆ A falvak múlt századi építészeti szerkezete lakóházai és gazdasági épületei több helyütt épen maradtak, védelmet élveznek, az önkormányzatok és a lakosság nagy gondot fordít megőrzésükre.
- ◆ A kistérség műemlékekben gazdag, a Siklói vár jelenlegi formájában is jelentős tömegeket vonz, a Máriagyüdi templom országos hírű búcsújáró hely, a siklói felújított Malkocs Bej Dzsámi nemzetközi hírű, különösen figyelemre méltók az országos műemléki védettséget élvező pincesorok, pincefaluk – Palkonya, Villány, Villánykövesd.
- ◆ A borút településein folyamatosan bővülő széles választékot kínáló vendéglátói infrastruktúra alakult ki.
- ◆ Számos visszatérő kulturális, gasztronómiai rendezvény szerveződött már a bor köré, amelyek erősítik a lakosság identitását és bővítik a térség nemzetközi ismertségét.

- ◆ A megyei átlagot meghaladó vállalkozói aktivitás piac igényeire gyorsan reagálni képes gazdasági struktúra kialakulását, megerősödését teszi lehetővé.

Gyengeségek

- ◆ A kistérség országos viszonylatban közlekedési holttérben fekszik, tömegközlekedési kapcsolatai a megyeszékhellyel sem kielégítőek. Az országos közúthálózat fejlesztési tervekben sem szerepel jelentős, a közeljövőben megvalósuló a közúti kapcsolatokat jelentősen javító beruházás.
- ◆ A kilencvenes évek elején a délszláv válság okozta gazdasági és megítélésbeli hátrányok még hosszú évekig érezhető lemaradást okoztak a kistérség fejlődésében, elsősorban a turisták elmaradásával, illetve a nemzetközi kereslet átstrukturálódásával, valamint a külföldi befektetők távoltartásával. A térség gazdasági fejlődésének nem kedvez a határ túoldalán a helyi és területi igazgatás átszerveződésének elhúzódása sem.
- ◆ Az önkormányzatok és a vállalkozások tökehiánya erőteljesen visszafogja a térség fejlődését, ezért létérdek a külső tőke bevonását elősegítő marketing tevékenység.
- ◆ A vállalkozások túlnyomó többsége kis hozzáadott értéket képviselő tevékenységet folytat, ez rontja a piaci perspektíváit, hosszú távú fennmaradásra nem jelent garanciát a kereslet oldaláról.
- ◆ A strukturális munkanélküliség kezelésére nem elégségesek a helyi források.

4. A térségben fellelhető kis-, közép- és nagy foglalkoztatók

A térségi székhelyű jogi személyiségű vállalkozások zöme, 87,1%-a kevesebb mint 11 főt foglalkoztató mikrovállalkozás, közülük 67-nek egyáltalán nincs alkalmazottja. További 6,8%-uk 11-20 főt foglalkoztat, 1,9%-uk 21-50 főt foglalkoztató középvállalkozás és mindössze 4,2%-uk alkalmaz több mint 51 főt. A térség legnagyobb foglalkoztatói a Nagyharsányi Kőbánya Kft.; a Vill-Stahl Gépgyártó Kft, a Villányi Borászati Rt. és az Új Alkotmány MGTSZ Villányban;

a Harkányi Hotel Agro Üdültető és Szolgáltató Rt., a Harkányi Gyógyfürdő Rt., és Baranya Megyei Gyógyfürdőkórház Harkányban; a Siklós Márvány Kft., a Siklós és Vidéke Takarékszövetkezet, a Tenkesalja ÁFÉSZ Siklóson.

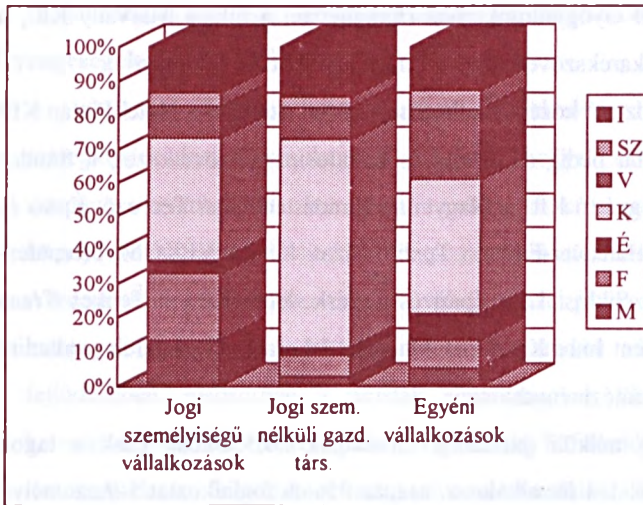
A 20-50 főt foglalkoztató középvállalkozások között szerepel a Hotel Platán Kft. Harkányban; Siklóson pedig az Építő- és Lakatosipari Szövetkezet, a Sándor Gép- és Berendezésgyártó Kft., a Nagyvilág Híradástechnikai Tervező, Építő és Szolgáltató Kft., a Halbauer-Fashion Textilruházati Kft., a VÉKOM Település-üzemeltetési Kft., a Siklósi Lánc Ipari és Kereskedelmi Kft., a Tenkes Trans Fuvarozó Kft., a Szent Imre Katolikus Általános Iskola és Gimnázium, valamint az önkormányzat és intézményei.

A jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok 36,5%-ában csak a tagok dolgoznak, 43,9%-uk 1-4 főt alkalmaz, csupán 3%-uk foglalkoztat 5-9 személyt. Meg kell jegyezni, hogy több mint 16%-uk foglalkoztatotti létszáma ismeretlen.

5. A foglalkoztatók nemzetgazdasági ágak szerinti csoportosítása

Valamennyi vállalkezési formában a bevásárló-turizmus teremtette piacot kiszolgáló kereskedelem a leginkább preferált tevékenységi terület, amit a szálláshelyi szolgáltatás, vendéglátás követ. A jogi személyiségű társas vállalkozások ágazati megoszlása jelentős eltérést mutat a jogi személyiséggel nem rendelkezőkkel összevetve. Egyenletesebb az ágazati megoszlásuk, a kereskedelemben alig több mint harmaduk tevékenykedik, közel ötödük a feldolgozóiparban érdekelt, nyolcaduk a mezőgazdaságból nyer jövedelmet, hasonló hányaduk pedig egyéb gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatást nyújt, tízedük a turizmus közvetlen kiszolgálására létrejött szálláshelyek, vendéglátóhelyek tulajdonosa, működtetője.

A térségben működő vállalkozások ágazati megoszlása 1998 (%)

Forrás: T-STAR 1998, KSH

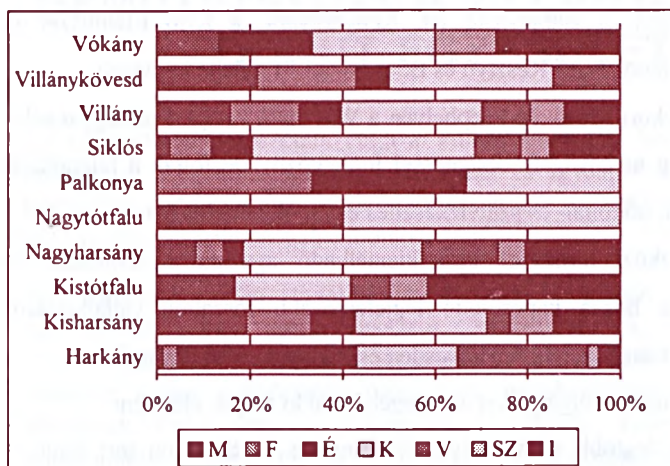
Jelmagyarázat: M: mezőgazdaság; F: bányászat, feldolgozóipar; É: építőipar; K: kereskedelem, járműjavítás; V: vendéglátás, szálláshelyi szolgáltatás; SZ: szállítás, hírközlés; I: ingatlanügyletek, egyéb szolgáltatás

A jogi személyiségű társas vállalkozások ágazati megoszlása két ponton tér el számottevően a megyei mutatóktól, a mezőgazdaságban és a szálláshelyi szolgáltatásban, vendéglátásban érdekeltek aránya kétszerese a megyeinek.

A jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok közel kétharmada kereskedelmi tevékenység folytatására jött létre, majd tizede pedig a turizmusban érdekelt.

Az egyéni vállalkozások 40%-a kereskedelemmel 20%-a turisták ellátásával, elszállásolásával, 13%-a gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatással foglalkozik. Az agrár egyéni vállalkozók aránya – 5,2% – alacsonyabb a megyei átlagnál, hasonlóan a feldolgozóiparban tevékenykedőké is – 8,2%.

Egyéni vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági áganként 1998 (%)

Forrás: T-STAR, KSH

Jelmagyarázat: M: mezőgazdaság; F: bányászat, feldolgozóipar; É: építőipar; K: kereskedelem, járműjavítás; V: vendéglátás, szálláshelyi szolgáltatás; SZ: szállítás, hírközlés; I: ingatlanügyletek, egyéb szolgáltatás

Az egyes településeken a térségi átlagtól számottevően eltér az ágazatok részese-
dése: így Siklóson az egyéni vállalkozások 48,3%-a a kereskedelem-
tevékenykedik és alig egytizede talál megélhetést a szálláshelyi szolgáltatásban.
Harkányban az egyéni vállalkozók nem egészen 2,0%-a érdekelt a mező-
gazdaságban, ezzel szemben 43,1% a szálláshelyi szolgáltatásban és vendég-
látásban, 33,4% a kereskedelemben működik. A falvakban az egyéni vállalkozók
körében a mezőgazdaság és a kereskedelem a meghatározó tevékenységi terület,
Kisharsányban 19,0%-uk Villánykövesden 21,4%-uk folytat agrár termelést.

6. A foglalkoztatók tevékenységi területe, foglalkoztatottak száma

Az ipari, feldolgozóipari munkahelyek döntően Siklóshoz, Villányhoz és Nagy-
harsányhoz kötődnek. A rendszerváltás előtti kis-, közepes méretű és kapacitású
könnyűipari üzemek egy része megszűnt, más része vállalkozás formájában
tovább él. Siklós iparát ma a Reneszánsz Kő- és Épületszobrász Rt., a Lánc Ipari

és Kereskedelmi Kft., az Építőipari Kiszövetkezet, a Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalat, a Baranyasüt Rt. Kenyérgyára, a Krio Élelmiszer és Tartósító Kft., a Hunor Pécsi Kesztyű és Bőrruházati Rt. telepe képviseli.

Villányban az egykori Mezőgép telephelyén a Will-stahl vasipari részegységeket gyárt, a Kretz cég műanyag fröccsöntéssel foglalkozik, de folyik a településen betonelem-gyártás, üdítőital- és szikvízkészítés és tápok előállítása is.

A térség nemzetközi hírnévvel bíró kiemelkedő ágazata a szőlészet- és borfeldolgozást, a hozzá kapcsolódó legjelentősebb forgalmú vállalkozások Villányban, Kisharsányban, Villánykövesden és Siklóson tevékenykednek.

A vállalkozások munkaerőigényüket a térségen belül ki tudják elégíteni.

A terciér szektor legtöbb munkahelyet Harkányban és Siklóson tart fenn. A turizmus köztudottan munkaerő-intenzív gazdasági tevékenység, a szállodák, üdülők, a Gyógyfürdő Rt. és Gyógyfürdő Kórház együttesen több száz embernek biztosítanak megélhetést. A kisebb éttermek és panziók inkább családi vállalkozások néhány foglalkoztatottal.

Siklóson a bevásárló turizmusra alapozott kereskedelem egy-két főt alkalmazó egységek tömegét tartja el, amelyek jövője extrém módon függ a külpiazi kereslettől, ezért szinte lehetetlen megbízhatóan tervezni.

7. A munkáltatók igényei a térség intézményei felé

A munkáltatókkal folytatott interjúkból kitűnt, hogy leginkább a munkaerő képzésében, átképzésében számítanak a térség intézményeire, elsősorban a Baranya Megyei Munkaügyi Központra és kirendeltségére. A leggyakrabban az idegennyelvi és informatikai képzését, továbbképzést szolgáló tanfolyamok iránti igényüket jelezték a foglalkoztatók.

A vállalkozások kis méretére és tőkeerejére vezethető vissza az, hogy több gazdasági társaság is jelezte, a bel- és külpiazi marketing tevékenységhez, illetve a piacrajutáshoz várna – nem elsősorban a térség intézményeitől – segítséget.

BEMUTATKOZIK A VILLÁNY-SIKLÓSI BORÚT EGYESÜLET

Az Egyesület működésének célja a Villány borvidéki borút megformálása, fejlesztése, a borvidék sajátos arculatának és egységes tájegységi képenek kialakítása, erősítése, a borturizmus fellendítése, a 2000 éves borkultúrában rejlő fejlesztési lehetőségek kibontakoztatása.

Az Egyesület célja továbbá a Villányi borvidék és települési együttműködésének, összefogásának szervezése, a térség gazdasági infrastrukturális fejlesztése, a táj egészének és természeti környezetének védelme, a térségi fejlesztési programok összehangolása és megvalósítása. Mindezek érdekében az Egyesület összefogja, koordinálja a térség kommunális, infrastrukturális, gazdaság- és vállalkozásélénkítő természet- és környezetvédő programjait, összhangot teremt a térségi önkormányzatok, gazdálkodó szervek, civil szervezetek és egyéb lakossági kezdeményezések között, egyeztetni az ezekkel kapcsolatos pénzügyi finanszírozási forrásokat és mindezek ismeretében ajánlást dolgoz ki a fejlesztési célok prioritásainak meghatározására.

Az Egyesület feltárja a fejlesztési célok és programok finanszírozási lehetőségeit, különös tekintettel a kormányzati pénzalapok és egyéb pályázati lehetőségek bevonására.

Az Egyesület különös hangsúlyt fektet a borút megformálására (létrehozására), a minőségi bortermelés előmozdítására, a borturizmus, falusi turizmus fejlesztésére, a Villányi borvidék szőlőültetvényeinek, ökológiai arculatának megővésére, a helyi minőségi borok piacának és keresletének növelésére, a művészeti, kulturális, műemlék és népi építészeti értékek védelmére, a fentiekhez fűződő érdekek megfogalmazására és képviselésére.

Az Egyesület alapító Önkormányzatai 1994. szeptember 14-én Siklós-Máriagyűd, Nagyharsány, Kisharsány, Nagytótfalu, Villány, Villánykövesd, Palkonya.

Az azóta eltelt évek alatt a térség lakossága körében igen megnőtt az érdeklődés a borút program iránt, így a hét Önkormányzat területéről a már meglévő magánvállalkozók, számos civil szervezet, nagyvállalat, intézmény mellé újabb gazdasági szereplőket sikerült a tagok sorába állítani. 1998-ban további három település – Harkány, Vokány, Kistótfalu – Önkormányzata kapcsolódott a programhoz. A 13 tagú döntéshozó testületet az éves taggyűlés választja.

Túrony

Bisse

Kistótfalu

Vokány

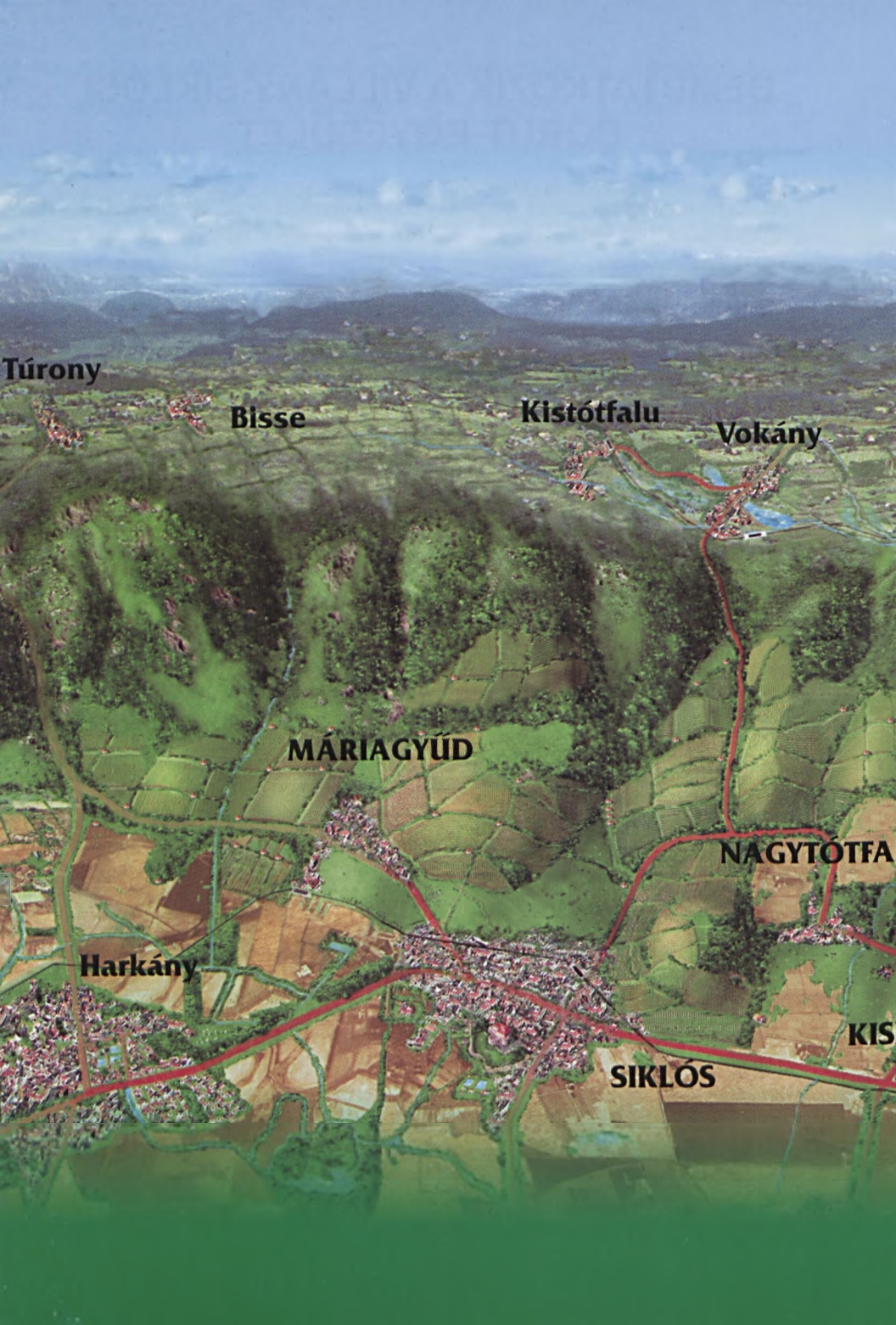
MÁRIAGYŰD

NAGYTÓTFALU

Harkány

KIS

SIKLÓS

A projekt társadalmi–gazdasági céljai:

- az elvándorlás megállítása,
- új munkahelyek teremtése,
- a térség, mint perspektivikus élettér megjelenítése,
- a térség polgári elemeinek gyarapítása,
- a térség jövedelemtermelő képességének növelése, a természeti, építészeti és kulturális örökség védelme,
- a térségben lévő tőke mobilizálása, és további külső befektetők bevonása,
- a települési önkormányzatok és a lakosság együttműködésében rejlő lehetőségek és értékek kibontása.

A Villány és Siklós térsége a klasszikus borút kiépítését tűzte célul. A klasszikus borút konkrét bejárató útvonalat jelent. Borkörút, ahol borkínáló és eladóhelyek, vendéglők és szálláshelyek, valamint látnivalók és programok várják a turistákat. A látogatókat információs táblák, irodák és prospektusok irányítják a minősített, védjegy táblával jelölt szolgáltatásokhoz.

Villány-Siklós Borút Egyesület
Siklós, Kossuth tér 1.
7800 Pf. 29
E-mail: borut@siklos.hu
Tel./Fax: ++(72) 352-746
számlaszám: 50600083-10000616
adószám: 18304426-1-02

8. Fejlesztési lehetőségek és szándékok

Az adottságok és a területfejlesztési kihívások ismeretében a térség fejlesztésének fő iránya a megközelítési lehetőségek és a térségen belüli mozgáslehetőség bővítése, a szálláshelyek minőségének, szolgáltatás- és méretstruktúrájának helyspecifikus javítása, a minőségi jegyek erősítése az egészségmegőrző és a tágan értelmezett kulturális turizmusban egyaránt. Az egész térség gazdasági alapját adó tevékenységhez, a minőségi szőlő- és bortermeléshez több egyéb tevékenység is kapcsolható klaszterszerűen.

Az infrastrukturális hálózatok fejlesztése révén megteremtődik a lehetőség a regionális, nemzeti és nemzetközi munkamegosztásba való intenzívebb bekapcsolódásra, a térség eredményesebben versenghet a befektetésekért, kormányzati és nemzetközi fejlesztési forrásokért.

A vállalkozók piaci és menedzsment ismereteinek mélyítésével a nagyobb hozzáadott értéket képviselő termékek és szolgáltatások előállítása felé mozdulhat el a gazdasági szervezetek tevékenysége.

A térség természeti, építészeti-műemléki, képzőművészeti, nemzetiségi, folklór és gasztronómiai értékei piacképes turisztikai kínálat alapjait biztosítják, amely termékké szervezését és értékesítését a marketing és információs munka javításával képes elérni a település-együttes.

A gyógyvízhez és gyógyturizmushoz kapcsolódó fitness és rekreációs szolgáltatásokkal bővíthető és megújítható, megfiatalítható a Harkányt és a térséget felkereső belföldi és külföldi vendégek köre, ehhez a humán erőforrás célirányos képzése elengedhetetlen.

A kiváló termőhelyi adottságok és a felhalmozott szaktudás hosszú távon is térségi vezértermékké teszik a bort és a hozzá kapcsolódó termékeket, szolgáltatásokat. A térség valamennyi szereplőjének feladata a bor és a kapcsolódó

termékek, szolgáltatások kiemelt minőségének garántálása a piaci pozíciók megerősítése érdekében.

A strukturális munkanélküliség felszámolásának egyik eszközeként a térségben hagyományokkal rendelkező feldolgozóipar újraélesztése jelölhető meg.

A világra nyitott vendégfogadó kistérség arculatához hozzá tartozik a települési és természeti környezeti értékeket ápoló, azokat a turisztikai kínálatban megjeleníteni képes közösségek működése.

9. Vállalkozók a munkaerő kínálatról, versenytársakról és a jövőről

Az alábbiakban 25 vállalkozás – a vállalkozás formáját tekintve: részvénytársaság, 11 kft., 8 betéti társaság, 5 egyéni vállalkozó; tevékenységi területük szerint 6 a feldolgozó iparban, 4 a mezőgazdaságban, 6 a kereskedelemben, 4 a vendéglátásban, 2 az építőiparban volt érdekelt, 3 egyéb szolgáltatásokat nyújtott – vezetőjével 1999 őszén készített interjúk eredményeit foglaljuk össze.

A munkaerő felvételnél több vállalkozás számára okozott gondot a megfelelő képzettségű szakmunkás hiánya – pék, szakács, villanyszerelő, hegesztő, esztergályos –, továbbá menedzserek hiánya elsősorban az értékesítés, a marketing terén, egy vállalkozás jelezte, hogy az irodai dolgozók felvételében akadtak nehézségei. A cégvezetők a dolgozók továbbképzését fontosnak tartják az alábbi területeken: idegen nyelvi képzés a vendéglátásban, turizmusban tevékenykedők számára; szakmunkásoknak rendszeres szakmai továbbképzés; középvezetőknek nyelvi, számítástechnikai és informatikai képzés; menedzsereknek rendszeres szakmai és kommunikációs tréning.

A képzést a vállalkozók egy része “házon belül” kívánja megoldani, másik részük számít a Munkaügyi Központ szakmai segítségére, a borban utazók alkalmaznak dolgozóik továbbképzésére a hazai és külföldi tanulmányút gyakorlatát.

A megkérdezettek a versenytársak előnyeként leggyakrabban a magasabb induló és működő tőkét, a nagyobb méretet, a hatékonyabb elosztási csatornákat, a

technológiai innovációt, a termelés nagyobb hatékonyságát jelölték meg, ritkábban a kvalifikáltabb munkaerőt, a termékek jobb minőségét, a nagyobb marketing és reklám szakértelmet említették. Saját gyengeségként – az előbbivel összezsengve – leggyakrabban az alacsony induló tőkét, a kisebb méretet valamint a marketing és reklám szakértelem hiányosságait sorolták, de megemlítették a technológiai lemaradást, a megfelelően képzett munkaerő hiányát, a magas általános költségeket és a hitelek költségességét is.

A megkérdezett vállalkozások kétharmada úgy véli a jövőben árbevétele lassan nő, két borfeldolgozásban érdekelt cég látta ennél optimistábban a jövőt, a kereskedelemben tevékenykedő mikrovállalkozások a legborúlátóbbak, csökkenő árbevételtől, illetve a megszűnéstől tartanak.

A vállalkozás növekedésének korlátai között a leggyakrabban a növekedéshez szükséges pénzeszközök hiányát jelölték meg, ezt követte a szakképzett dolgozók felvételének nehézsége, illetve az elégtelen kereslet a termékek és szolgáltatások iránt. Hasonló gyakorisággal említették a túlzott jogi és adminisztratív korlátozásokat. A nyersanyagok és közbenső termékek kínálatának korlátozottsága különösen a borfeldolgozók körében jelent problémát. Néhányan említették az elégtelen gépi kapacitást, a túlzott eladósodást, a menedzseri és szervezési képességek hiányosságait mint a növekedés akadályait.

A vállalkozás teljesítményének bővítése érdekében legtöbben a termékek vagy szolgáltatások minőségét javítanák, technológiai innováció vezetnének be, a termelés, szolgáltatás hatékonyságát fokoznák, valamint a reklámköltségvetést növelnék. Ritkábban említették a hitelállomány csökkentését, az elosztási csatornák javítását, a foglalkoztatottak képzettségének növelését, új szolgáltatások bevezetését, közép- és hosszú lejáratú hitelek felvételét. A több mint 20 főt foglalkoztató megkérdezettek a létszámleépítés lehetőségét is megemlítették.

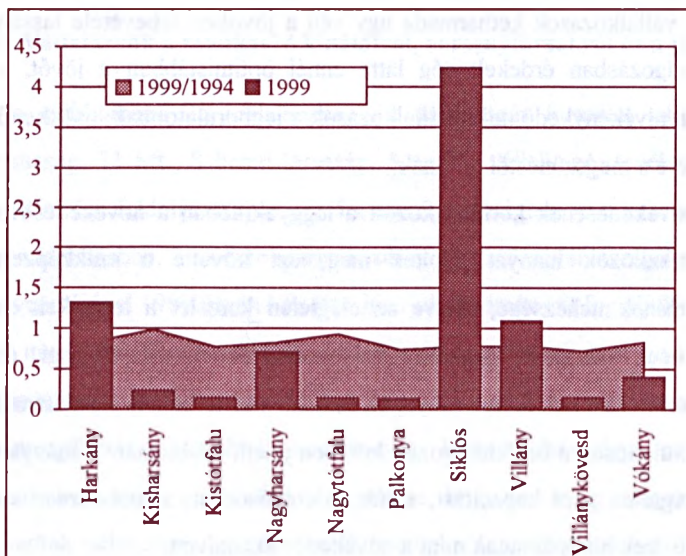
A megkérdezettek az alábbi intézkedéseket várják a közszférától: leggyakrabban a piacra jutás segítségét említették kül- és belföldön, ezt követte a marketing

tevékenység támogatása kül- és belföldön, majd a helyi infrastruktúra javítása következett, illetve a képzési és átképzési programok biztosítása.

V. Foglalkoztatási információk

1. A térség foglalkoztatási mutatói, foglalkoztatási lehetőségek

Az aktív keresők száma 1999-ben és változása 1994-1999 között

Forrás: BMMK

A térségben a népesség előregedésével párhuzamosan csökken a munkavállaló korú lakosság száma. A munkavállaló korú népesség 60-70%-a folytat aktív kereső tevékenységet a falvakban és a városokban. Az aktív keresők aránya 1999-ben Vókányban volt a legmagasabb 69,27%, majd Villánykövesd, Harkány és Villány következett a rangsorban. Legkisebb a lakosság gazdasági aktivitása Siklóson – nem éri el a 62%-ot – de Palkonya és Nagytótfalu is csak néhány tized százalékponttal múlja felül ezt az értéket.

Az aktív keresők száma 1994 és 1999 között Villánykövesden és Palkonyán csökkent legnagyobb mértékben, több mint egynegyedével. A másik végletet Kisharsány képviseli, ahol az aktív keresők száma csupán 2%-kal fogyott. A térségi szervezőközpontok közül Harkány helyzete a legkedvezőbb, itt az aktív kereső tevékenységet folytatók száma öt év alatt csak 16%-kal csökkent, Míg Siklóson és Villányban 22 illetve 21%-kal.

2. Munkanélküliek száma, összetétele

Az elmúlt évek kedvezőtlen munkaerőpiaci folyamatai még ma is éreztetik hatásukat a térségben. A kilencvenes éveket megelőzően az alacsonyan kvalifikált munkaerőt igénylő telephelyipar, a zömmel szántóföldi növénytermesztést és állattenyésztést folytató mezőgazdasági nagyüzemek, valamint Harkányban a tömeges jelleget mutató turizmus voltak a legjelentősebb foglalkoztatók.

A nyolcvanas évek vége óta az ipari és mezőgazdasági nagyüzemek átszervezésével, felszámolásával a munkahelyek száma e szektorokban drasztikusan lecsökkent. Ezzel párhuzamosan a turisztikai kereslet is beszűkült részben a német egyesítés, részben a délszláv háború, részben pedig a belföldi fizetőképes kereslet zsugorodása miatt, aminek következtében a turizmussal kapcsolatos szolgáltatások bővülése, illetve a hozzá kapcsolódó munkahelyek számának gyarapodása elmaradt a várakozásoktól.

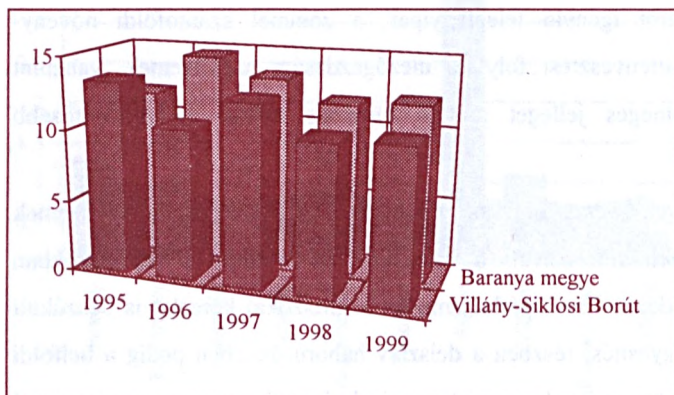
A kilencvenes évek közepén a munkanélküliség megyei átlagot meghaladó rátájának kialakulásához az is hozzájárult, hogy a gazdasági rendszerváltás előtt sokan ingáztak a térségből a megyeszékhelyre és Mohácsra s a leépítéseknél az elsők között veszítették el állásukat.

Az 1990-es évek közepétől mind a mezőgazdaság mind az ipar által kibocsátott munkanélküliek aránya kismértékben csökkent a terciér szektor mutatóihoz

képest. A tercier szektorból a közösségi szolgáltatás és a kiskereskedelem emelkedik ki a legnagyobb munkanélküliségi rátával.

Az 1995 óta eltelt időszakban a Borút településeinek munkanélküliségi mutatója összességében a megyei átlagnál kedvezőbben alakult, de még mindig meghaladja a 10%-ot. A megyében regisztrált munkanélküliek 4,54%-a található a térségben, a lakosságszámból való részesedéssel összevetve is kitűnik, hogy a munkanélküliség a megyei átlagnál kevésbé sújtja a térséget. 1999-ben 864 főt regisztráltak munkanélküliként a tíz településen, ezen létszám közel fele – 415 személy – siklósi lakos volt.

Munkanélküliségi ráta változása 1995-99 között (%)

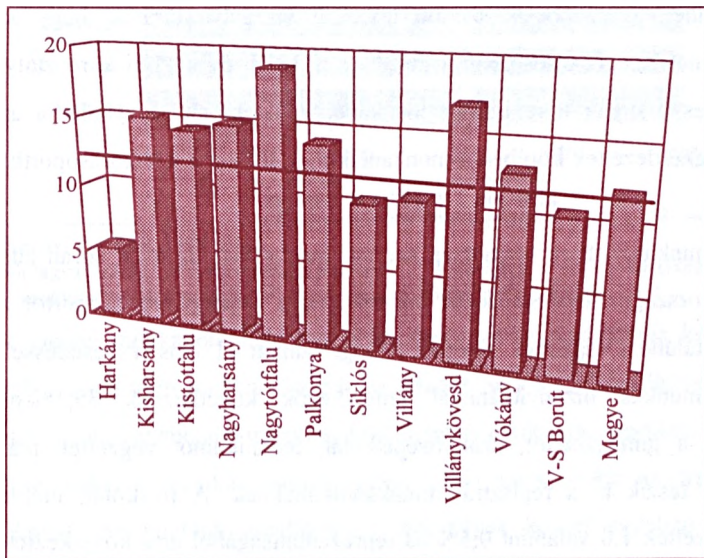
Forrás: BMMK

Harkányban az 1995-ben is legalacsonyabb munkanélküliségi ráta tovább csökkent, 1999-ben csupán 69 főt regisztráltak, így a települési jelzőszám nem érte el az országos összevetésben is kedvező 6%-ot, a turisztikai keresletet követő éves ingadozása azonban jól érzékelhető. Az üdülővendégek és a kirándulók, bevásárló turisták által megnövelt piac igényeinek kielégítésére a vállalkozások tevékenységi köre széles spektrumú. Ennek pozitív munkaerőpiaci hatásaként sokféle szakképzettségű munkavállaló foglalkoztatására van igény Baranya megye legfiatalabb városában.

Kisharsány közlekedésgérajzi elzártága nem kedvez a munkanélküliség helyben való megoldásának, valamint a turisták áramlási útvonalai is csak esetlegesen érintik a községet. A munkanélküliségi ráta, bár csökkent az elmúlt esztendőben, 1999-ben meghaladta a 15%-ot, ami 30 fő jelent.

Kistótfaluban a szakképzettség hiánya nehezíti 20 fő munkanélküli elhelyezkedését, így a munkanélküliségi ráta a térségi tendenciákkal ellentétben 1995-höz képest kismértékben emelkedett, de nem érte el a 15%-ot.

A munkanélküliségi ráta értékei a Villány-Siklósi Borút településein, 1999

Forrás: BMMK

Nagharsányban az önkormányzat sok munkahelyet tart fenn intézményei révén, a vállalkozókra – a kőbányát kivéve – inkább az önfoglalkoztatás jellemző, így bár csökkent a munkanélküliségi ráta – 1999-ben 105 főt regisztráltak –, még mindig közel 15%-os értéket mutat.

Nagytótfalu és Villánykövesd munkanélküliségi rátája a térségi átlagot másfélszeresen meghaladja, bár abszolút számokban mindössze 27 illetve 22 főt takar.

Villány 113 és Siklós 415 munkanélkülije a tíz település átlagával megegyező mutatót eredményez.

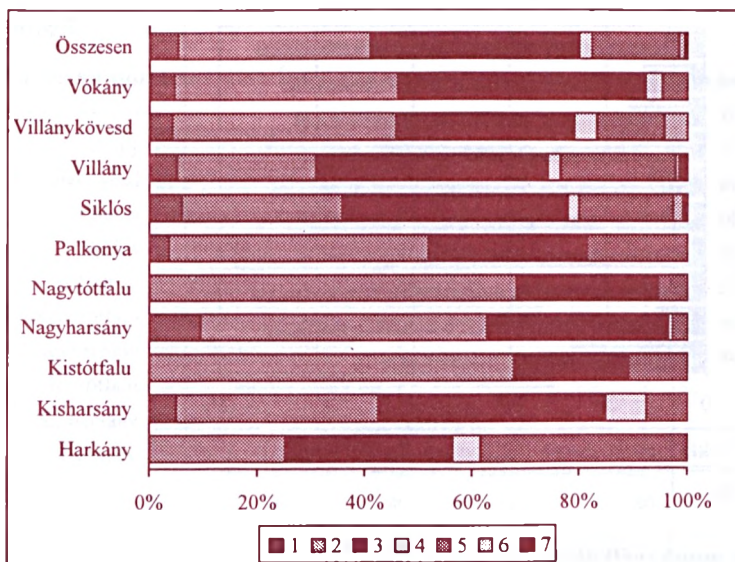
Tehát térségi szinten a megyei rátánál kedvezőbb munkanélküliségi mutató a borút funkcionális központi szerepkörrel is bíró településeinek relative jó helyzetének köszönhető. A kisebb falvakban azonban még mindig súlyos probléma a munkanélküliség, amit önmagukban nem is lesznek képesek megoldani. Mindez rávilágít arra, hogy csak térségi szinten kezelhető eredményesen a munkanélküliség.

A munkanélküliek korcsoportok szerinti bontását vizsgálva kitűnik, hogy az elhelyezkedés nehézségei elsősorban a 26-35 és a 36-45 év közötti korosztályt érintik, együttes arányuk a regisztrált munkanélkülieken belül meghaladja az 50%-ot. A megkérdezettek körében a munkanélküliek 64%-a e két korcsoportba tartozott.

A regisztrált munkanélküliek végzettség szerinti megoszlása az évek során alig változott. Az országos tendenciáknak megfelelően a legnagyobb csoportot a legfeljebb 8 általánost végzettek alkotják térségi szinten 41%-os részesedéssel, majd a szakmunkás bizonyítvánnyal rendelkezők következnek 39,1%-os arányszámmal, a gimnáziumot, szakközépiskolát, technikumot végzettek már csak 16,1%-át teszik ki a regisztrált munkanélkülieknek. A főiskolát, illetve egyetemet végzettek 1,0 valamint 0,5%-os reprezentáltságából arra következtethetünk, hogy kiművelt emberfőkre nagy szükség van a térségben.

Míg a szakképzettséggel nem rendelkezőknél a nemek szerinti megoszlás nem mutat jelentős eltérést, addig az ipari és mezőgazdasági szakmunkások között jelentős a férfitöbblet, eléri a 65%-ot; ezzel szemben a gimnáziumi vagy felsőfokú végzettséggel rendelkezők között hasonló arányú nőttöbblet tapasztalható.

A regisztrált munkanélküliek végzettség szerinti megoszlása (%)

Forrás: T-STAR 1998, KSH

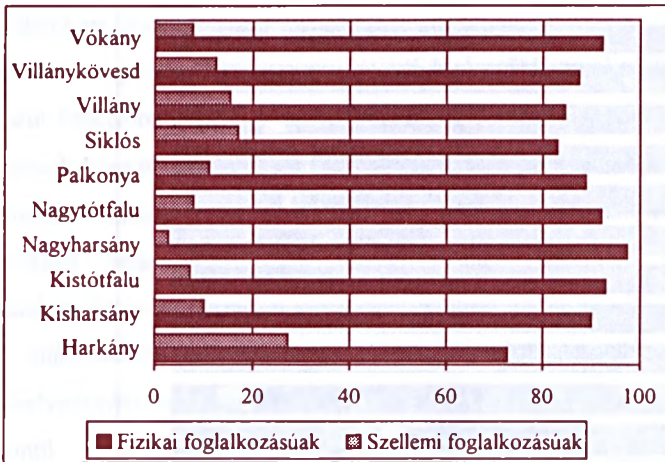
Jelmagyarázat: 1. kevesebb mint 8 általános, 2. 8 általános, 3. szakmunkásképző, 4. szakiskola, 5. szakközépiskola, technikum, gimnázium, 6. főiskola, 7. egyetem

A cigány munkanélküliek aránya az összes munkanélkülihez képest átlagosan 35%. Jelentősen meghaladja ezt az átlagot Siklós (58%), illetve Nagyharsány, ahol szinte valamennyi munkanélküli a cigány etnikumhoz tartozik.

A pályakezdő munkanélküliek aránya (7%) alacsonyabb az országos átlagnál (9,6%). Az általunk megkérdezett személyek között egyetlen egy sem volt pályakezdő munkanélküli.

Térségi szinten a munkanélküliek 85,5%-a fizikai foglalkozású volt, a szellemi foglalkozásúak aránya legmagasabbra Harkányban szökött, meghaladta a 27%-ot, legalacsonyabbnak Nagyharsányban mutatkozott 2,7%-os értékkel. A munkanélküliség különösen erősen sújtja a segédmunkásokat, valamint az ipari telephelyektől távolabb eső falvakban az ipari szakmunkásokat.

A regisztrált munkanélküliek megoszlása állománycsoportonként 1999 (%)

Forrás: BMMK

3. Tartósan munkanélküliek a kistérségben

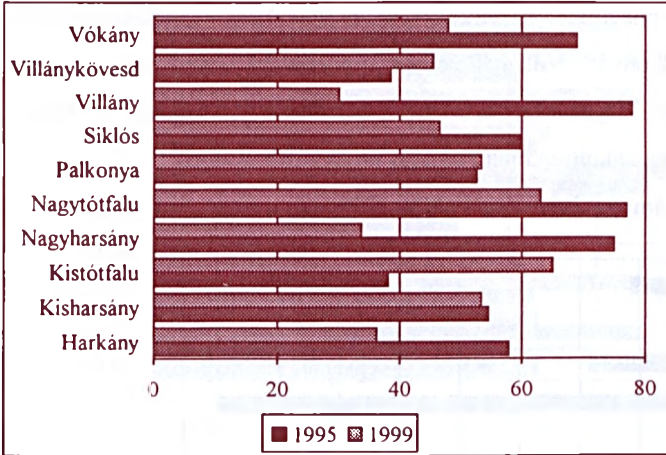
A 180 napnál régebb óta munkát keresők száma 1999-ben térségi szinten nem érte el a 400 főt, ez az 1995-ös állományi létszámnak kevesebb mint 50%-a. A regisztrált munkanélküliek számára vetítve 1995-höz képest nőtt a tartósan munkanélküliek aránya Kistótfaluban, Palkonyán és Villánykövesden.

Legnehezebben a képzetlenek helyezkednek el. Fokozza a társadalmi problémákat, hogy a képzetlen munkakeresők aránya legmagasabb a cigány népesség körében. Ezen etnikai csoport családjaiban nem ritka a második generációs munkanélküliség jelensége. A tartós munkanélküliség kiváltotta mentális problémák kezelése túlmutat a munkaerőpiaci eszközök hatókörén, csak a szociális szféra – így a családsegítő szolgálat – bevonásával kezelhető.

A megkérdezettek között szereplő regisztrált munkanélküliek 23%-a több mint 6 hónapja, de kevesebb mint egy éve keres munkát. További 51,3% több mint egy éve van munka nélkül. A több mint egy esztendeje munkanélküliek között kétszer

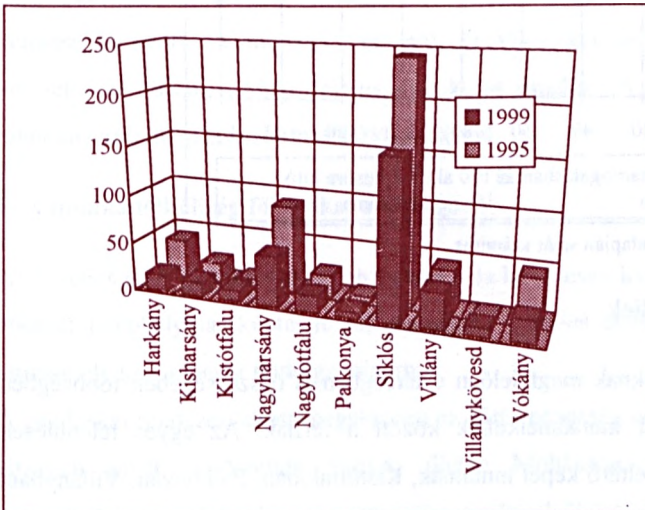
annyi a falusi lakos mint a városi, továbbá 55%-uk a 36-45 éves korosztályba tartozik.

Tartósan munkanélküliek aránya a regisztrált munkanélküliekre vetítve (%)

Forrás: BMMK

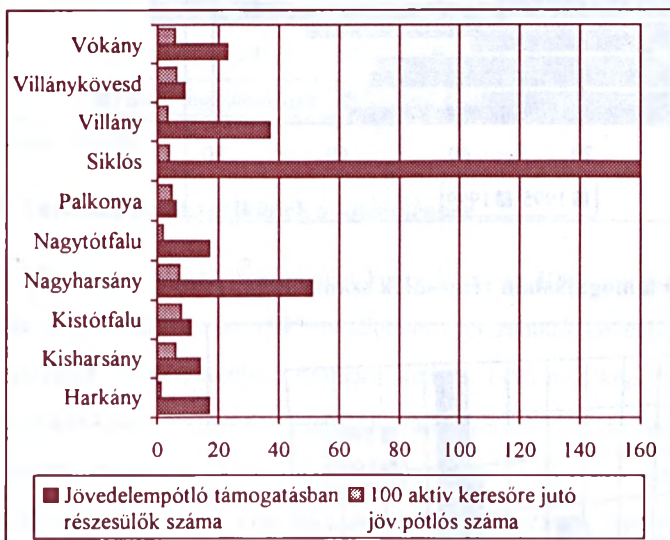
A jövedelempótló támogatásban részesülők száma 1995, 1999

Forrás: BMMK

1999-ben a 345 fő részesült jövedelempótló támogatásban a térségben, ez közel 44%-kal kevesebb, mint öt évvel korábban, és a megyei támogatotti létszámnak 4,2%-a. A jövedelempótló támogatásban részesülők 100 aktív keresőre vetített fajlagos száma legmagasabb az előregedett aprófalvakban, így Kisharsányban, Kistótfaluban, Palkonyán, Villánykövesden, valamint a jelentős tartós munkanélküliséggel küzdő Nagyharsányban. E településeken rója a legnagyobb terhet a közösségre a munkanélküliség mint szociális probléma kezelése.

Jövedelempótló támogatásban részesülők 1999

Forrás: BMMK adatai alapján saját számítás

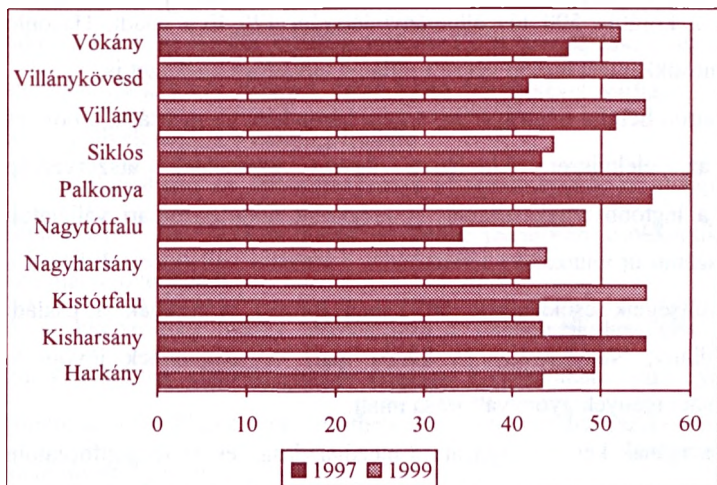
4. Női munkanélküliek

Az országos arányoknak megfelelően e térségben is összességében többségben vannak a regisztrált munkanélküliek között a férfiak. Az egyes települések azonban az átlagtól eltérő képet mutatnak, Kistótfaluban, Palkonyán, Villányban, Villánykövesden és Vókányban a nők számára nehezebb munkát találni. Ennek oka a mezőgazdasági nagyüzemek megszűnésében, átszervezésében, illetve a

közszégi intézményhálózat körzetesítését kísérő leépítésekben, továbbá a térség nagyobb településein a telephelyipar megszűnésében jelölhető meg.

A nők aránya a regisztrált munkanélkülieken belül (%)

Forrás: BMMK

A megkérdezettek körében a regisztrált munkanélküliek 48,7%-a a gyengébb nemhez tartozott. A munkanélküli nők 26,3%-a kevesebb mint 6 hónapja vesztette el állását, 21%-a fél-egy éve keres munkát. A több mint egy éve munkanélküli megkérdezett nők 60%-a falun él.

5. A munkanélküliség főbb okai a térségben

A hetvenes és nyolcvanas években gyengén és közepesen kvalifikált munkaerőre települt telephelyipar képtelen volt megújulni a 90-es években, így számtalan munkahely szűnt meg a feldolgozóiparban.

A gazdasági rendszerváltást megelőzően az aktív népesség tekintélyes hányada a térségen kívül, elsősorban Pécsen illetve Mohácson vállalt munkát. A gazdálkodás racionalizálása, átszervezése során elsőként az ingázóktól váltak meg ezen munkahelyeken is, így a borúti települések foglalkoztatási helyzetét a térségen kívüli munkaerő leépítések is erőteljesen sújtották.

A munkanélküliség magas szintjének kialakulásában közrejátszott a tágabb térség mezőgazdasági üzemének átszervezése a kilencvenes évek elején. Így 1992-re átalakult a siklósi Mezőgazdasági Termelő és Értékesítő Szövetkezet is, aminek következtében a korábbi 500 fős állományi létszám 120 főre apadt. Hasonló léptékű létszámcsökkentést hajtott végre a villányi termelőszövetkezet is.

A feldolgozóiparon belül a bútorgyártás, a gépi berendezések gyártása, a bőr- és cipőgyártás, az élelmiszer feldolgozó ágazat üzemének átszervezése eredményezte a legtöbb munkanélkülit. A megszűnt feldolgozóipari vállalatok helyén kevés számú új munkahely teremtődött, a létrejött vállalkozások közül a kisebbek, a költségeik csökkentése érdekében jobban preferálják a családi munkaerőt. Villány, Nagyharsány és Siklós ipari nagyüzemeinek jövője is bizonytalan a piaci igények gyors változása miatt.

A térség gazdaságának két kulcságazata a mezőgazdaság és az idegenforgalom számos olyan munkafolyamatot foglal magába, amelyek vagy illegális foglalkoztatással is megvalósíthatók, vagy csak alkalmi, időszakos jelleggel teremtnek munkát. A turizmusban alkalmazottak egy része a holt szezonban a regisztrált munkanélküliek számát gyarapítja.

A munkanélküliek alacsony iskolázottsága, képzettsége, illetve a piackonform ismeretek, készségek – idegen nyelv tudás, számítógépes ismeretek – hiánya csökkenti a szabad munkaerő piacképességét, így nem segíti a munkanélküliség mérséklését.

A közlekedésföldrajzi ármélyhelyzet és a kistalvokban a települési infrastruktúra fejletlensége nem segíti a munkahely teremtő beruházások vonzását, a munkanélküliség égető problémájának helyben való megoldását.

Az önkormányzatoknak szűkös anyagi helyzetük miatt külön-külön nagyon kicsi a mozgástere a munkanélküliség kezelésében, sokszor az összefogással megvalósítandó pályázatok önrészenek előteremtése is gondot jelent.

6. Munkavállalási nehézségek

A községekben rendkívül kevés a betöltetlen álláshely. A térség gazdaságának két meghatározó ágazata a borászat és a vendégfogadás, vendéglátás egyaránt alkalmas a nem legális foglalkoztatásra. Csak hosszú távon, ezen termékek és szolgáltatások iránti kereslet számottevő bővülésével várható legális és tartós munkahelyek nagyobb számú létrejötte.

Az aprófalvakban az önkormányzaton és intézményein kívül úgyszólván nincs foglalkoztató, az ingázás költségei pedig jelentősen csökkentik a munkából származó jövedelmet.

A szakképzettség hiánya akadályozza a munkanélküliek elhelyezkedését. A munkanélküliek alapképzettsége nehezen konvertálható, hiány van a korszerű ismereteknek, illetve sok esetben az ezek megszerzését segítő általános alapképzettség hiányzik.

7. A munkára való hajlandóság

Az önkormányzatok véleménye szerint a munkára való hajlandóság Harkányban és Villánykövesden kifejezetten jónak minősíthető, Villányban és Vókányban úgy érzékelik a munkanélküliek fele akar dolgozni a másik fele nem. Kistótfaluban kedvezőtlenek az önkormányzat tapasztalatai a munkavállalási szándékkal kapcsolatban. Nagyharsányban, különösen a romák körében minősítették alacsony szintűnek a munkavállalási hajlandóságot, a megfigyelések szerint inkább a nem legális jövedelemszerzési lehetőséget keresik.

Általános tapasztalat, hogy a több generációs munkanélküliség rendkívül nehezen kezelhető probléma, a munkához való hozzáállást súlyosan deformálja, az egész közösség életében nehezen feloldható konfliktusokat okoz.

Az általunk megkérdezett lakosok közül a munkaviszonnyal nem rendelkezők több mint kilenc tizede a munkaviszony teremtését helyezi előtérbe jövőbeli

elképzelései között, s alig 2% fontolgatja a vállalkozóvá válást. A regisztrált munkanélküliek közül nagyon kevesen foglalkoznak az átképzés gondolatával, kevesebb mint 8%-uk jelezte ebbéli szándékát.

8. Helyi intézmények tevékenysége, aktivitása a foglalkoztatáspolitikai terén

Több önkormányzat közmunkaprogram révén próbál enyhíteni a munkanélküliség problémáján, így Kistótfalu is. Nagyharsányban ingatlan biztosításával igyekszik az önkormányzat munkahelyteremtő beruházót megnyerni a település számára. Szociális földprogramba bekapcsolódott Villánykövesd, Siklós a 3 főnél több munkanélküli foglalkoztatását vállaló befektetőknek adókedvezményt biztosít, továbbá kedvezményes áron kínál telket munkahelyteremtő beruházásoknak.

A munkanélküliek átképzésére szervezett tanfolyamok valamennyi település lakói számára Siklóson érhetők el.

A községekben az intézményhálózat működtetését helyi munkaerőre támaszkodva igyekeznek megoldani, így csökkentve némiképp a munkanélküliség problémáját.

9. Fejlesztési lehetőségek, a jövőre néző értékelés

A községi önkormányzatok egy része kisebb, betanított munkát igénylő beszállítói tevékenységet végző üzem kialakításában látja a foglalkoztatáspolitikai feszültségek megoldásának kulcsát.

A hagyományos mezőgazdasági termékek értékesítési bizonytalanságai az egyik legjelentősebb foglalkoztatási forma – a mezőgazdasági nagyüzem – elsovadásához vezetett az utóbbi évtizedben. A minőség, a piaci igényeknek megfelelő egyedi termékek felé fordulás hozhatna nagyobb foglalkoztatást ezen ágazatban a térségben.

A feldolgozóiparban a helyi adottságokat kihasználó, magas hozzáadott értéket képviselő kézműves termékek előállítása teremthet olyan munkalehetőségeket, amelyek hosszú távon is fenntarthatók.

VI. A térség erősségeinek és gyengeségeinek számbavétele

Erősségek

- A Borút viszonylag fejlett, egymást jól kiegészítő funkcionális központjai – Siklós, Harkány, Villány – a területfejlesztés endogén erőforrásainak széles körét biztosítják.
- Az országos jelentőségű védett természeti értékek a turizmus kínálati palettájának kiszélesítéséhez teremtenek alapot.
- A kiváló termőhelyi adottságok egyedi minőségű agrártermékek előállítását alapozzák meg.
- A térség jelentős műemléki, építészeti és történelmi emlékei a kulturális turizmus kínálatának további bővítésére alkalmasak.
- Az etnikumok harmonikus együttélése gazdag nemzetiségi hagyományok fennmaradását eredményezte.
- A térség tradicionális termelési ismereteit – borfeldolgozás, vendégfogadás – és hírneves termékeit a piac felértékelté.
- A magas szintű vállalkozói aktivitás jó alapot teremt a vállalkozói készségek és tudás elmélyítésére a valóban versenyképes termelők és szolgáltatók kiválogatódására.
- Nemzetközi hírű idegenforgalmi – elsősorban gyógyidegenforgalmi – termékek és szolgáltatások vonzzák a vendégeket.
- Erőteljes lakossági, civil, vállalkozói és önkormányzati támogatás a turizmus fejlesztésére.
- A munkanélküliség léptéke térségi szinten nem haladja meg a kezelhető mértéket.

Gyengeségek

- A vonalas infrastruktúra egyes elemeinek fejletlensége akadályozza a gazdaság fejlődését, visszafogja a beruházásösztönző tevékenység hatékonyságát.
- Az aprófalvakat kedvezőtlen demográfiai folyamatok, a munkahelyek hiánya, és romló szociális helyzet jellemzi.
- Az agrárszektorban a bor kivételével alacsony feldolgozottsági szinten áramolnak ki a termékek a térségből.
- Hiányoznak a magas minőségi igényeket kielégíteni képes komplex szolgáltatásokat nyújtó kereskedelmi szálláshelyek.
- Az országon belüli közlekedésföldrajzi peremhelyzete akadályozza térség tökevonzó erejének kiteljesedését.
- A vállalkozások méretstruktúrájának deformáltsága nem segíti a gazdaság bővülését.
- A bevásárló-turizmus nehezen prognosztizálható, ingadozásai rövid távon jelentős változásokat eredményezhetnek a térség foglalkoztatási helyzetében, jövedelmi viszonyaiban.

VII. A térség fejlesztési stratégiájának elemei

A Villány-Siklősi Borút is magába foglaló “Siklósvidék” Önkormányzati Területfejlesztési Társulás elfogadott területfejlesztési koncepciója és programja a térség fejlesztésére vonatkozóan az alábbi programokat tartalmazza:

- A közlekedési elérhetőség javítása: a gyorsforgalmi úthálózathoz kapcsolódást segítő projekt; a vasúti szárnyvonalak fenntartásának támogatása, idegenforgalmi hasznosításuk elősegítése.
- Kerékpárút-hálózat fejlesztés.
- Térségi vonalas infrastruktúra fejlesztése – gázprogram, csatornázási és szennyvitalisztítási program.

- A települési környezet értékeinek feltárása és védelme és bemutatása.
- A kiemelt műemlékek rekonstrukciós és fejlesztési programja, amelynek részét képezi a Siklósi vár állagjavítása és a funkcionális megújítása – magas kategóriájú szálloda és rendezvényközpont kialakítása –, a falusi templomok és védett pincesorok megóvása, felújítása.
- Munkahelyteremtés, képzés, átképzés rendszerének fejlesztése, a falugondnoki hálózat fejlesztése, szociális foglalkoztató program a munkaerőpiacon hátrányos helyzetű csoportok – képzetlenek, fogyatékosok – számára.
- A tenál- és gyógyturizmus minőségi fejlesztése érdekében magasabb kategóriájú szálláshelyi beruházásokat segítő program beindítása, élményfürdő kialakítása.
- A Villány-Siklósi Borút továbbfejlesztése keretében a borítói szolgáltatások és programok fejlesztése, az együttműködés minőségi kibővítése.
- A kerékpáros turizmus szolgáltatási és rendezvény háttérének fejlesztése.
- A kulturális turizmus rendezvénykiínálatának fejlesztése.
- Kistérségi idegenforgalmi szervező, menedzselő marketing és információs központ kialakítása és fejlesztése a Siklósi várban.
- A gazdaságfejlesztés keretében a tradicionális mezőgazdasági termékek termelésének ösztönzése; magasabb hozzáadott értéket tartalmazó agrár termékek előállítása és értékesítése; tennelési, feldolgozási, tanácsadó és szolgáltató centrum kiépítése; hagyományokkal bíró feldolgozóipari tennelés rehabilitációja; pénzügyi és üzleti szolgáltatások fejlesztése.
- A vállalkozásfejlesztés körében az oktatás, képzés, átképzés piaci követelményekhez illeszkedő rendszerének létrehozása; inkubátorház telepítése Villányba; a vállalkozóvá válás feltételeinek javítása a pályázatok térségi koordinációja, üzleti tanácsadási hálózat fejlesztése révén.

- A beruházások ösztönzésére befektetési kalauz létrehozása és menedzselése a térségről, térségi beruházásösztönző és marketing munkaközösség életre hívása.

VIII. A foglalkoztatás bővülését elősegítő programok, javaslatok

1. A humán erőforrások fejlesztése

A kistérség képzettségi mutatói kissé elmaradnak a megyei átlagtól, ez hosszú távon kedvezőtlenül befolyásolhatja mind a gazdaság bővülését, szerkezetének változását, mind a természeti értékmegőrző tevékenységet. A turizmus és a nemzetközi gazdasági kapcsolatok kiszélesedése megköveteli a nyelvi képzés további erősítését és specializálódását.

E program a népesség képzettségi színvonalának emelését, a munkanélküliek számának mérséklését, a munkaerőpiacon hátrányba került munkaképes korú lakosság esélyegyenlőségének a megteremtését, a munkaerő fizikai teljesítőképességének, a közösségek életminőségének fejlesztését szolgálja. Célja a fellelhető belső térségi különbségek csökkentése, a gazdasági fejlődést szolgáló – lehetőleg helyi-térségi kötődésű – szakemberek képzéséhez szükséges oktatási, szakképzési, továbbképzési formák minőségének, területi szerkezetének a javítása.

2. Szakképzési kataszter összeállítása, a különböző képzési formák és keretek illesztése a fejlődés humán erőforrásainak mennyiségi és főleg strukturális biztosítására

A minőségi szemléletű fejlesztés alapja a megfelelő szakképzettséggel rendelkező emberek megléte. A szakemberek meghatározó hányadának helyieknek, a térséghez kötődőknek, megfelelő lokális tudattal, identitással rendelkezőknek kell lenniük. Ezért nélkülözhetetlen, hogy e kör kialakítása a tervszerű szakképzési rendszer lehetőségeire épüljön.

A rendszer magában foglalja:

- a graduális középfokú képzést,
  - a posztgraduális (felnőtt-, át- és tovább-) képzést és távoktatást,
  - a post-secondary típusú tanfolyami képzést,
  - az egyéb típusú tanfolyami képzést (pl. a vállalkozói képzés, idegennyelvi képzés).
- Nincs mód arra, hogy a teljes képzési skálát térségen belül ki lehessen alakítani, ezért fontos eszköz a kataszter, amely állandósíthatja és programszerűvé teheti a meghatározó szakembergárda “beszerzési forrásának menedzselését”.

A gazdaság (mai és lehetséges jövőbeni) szerkezetéből adódóan a meghatározó területek a mezőgazdaság, könnyűipar, turizmus, a szolgáltatás, a kereskedelem és logisztika, az élelmiszeripar és nem utolsó sorban a természet- és környezetgazdálkodás.

3. Vállalkozók képzése

A térségben a vállalkozói aktivitás megyei átlagot meghaladó, ezért nem annyira a vállalkozások abszolút számának növelésére mint inkább megerősítésére kell törekedni. Tapasztalat, hogy a vállalkozók nagy többsége a tőke mellett leginkább a vállalkozási és a vállalkozásokhoz szükséges ismeretekben szenved hiányt. Az érintett önkormányzatok együttműködve a megyei intézményekkel széleskörű vállalkozási oktatási programot alakíthatnak ki. Mivel a program elsősorban a fiatalabb helyi vállalkozói réteget érinti, az eddigi tapasztalatok és felmért igények alapján az alábbi főbb területek képzési formáinak a kialakítása indokolt:

- az általános vállalkozói képzés kezdő vállalkozók számára,
- mezőgazdasági vállalkozók általános képzése,
- vendégfogadás iránt érdeklődő vállalkozók képzése,
- üzletviteli és menedzselési ismeretek (képzés és továbbképzés),

A vállalkozások megerősödését segítené továbbá az inkubátorházak létrehozása a térségi centrumokban.

4. Szociális válságkezelő program

A tartós munkanélküliség és a hátrányos helyzetű etnikai csoportok foglalkoztatási problémáinak kezelésére a szociális földprogram folytatása, a falugondnoki hálózat kiterjesztése javasolt. A tartós munkanélküliségből fakadó mentális problémák kezelésére elengedhetetlen a családgondozói hálózat és a munkaügyi szervezetek szorosabb együttműködése. A program megvalósításában a civil szervezetek aktív részvételére kell alapozni.

5. Befektetési kalauz létrehozása és menedzselése

Az aktív vállalkozásfejlesztési és beruházás-ösztönzési politika részeként a térség be kívánja mutatni azokat a szabad területeket, amelyeket befektetők, beruházók rendelkezésére kívánnak bocsátani valamint a hozzá kapcsolódó erőforrásaikat. Továbbá fel kívánnak állítani egy szervezetet, amely ezen ajánlatok menedzselését végzi.

6. Piacra jutás segítése

A piaci igényeknek megfelelő termék értékesítésének feltétele egy olyan menedzser központ létrehozása, amelyben agrárprofittal rendelkező szaktanácsadók segítik a termelőt. Részben biztosítják számára a naprakész piaci információt a kereslet változásáról, részben üzleti tanácsot adnak az értékesítéshez, részben segítik az adminisztráció végzését, részben a termelők közös megjelenítését is felvállalják.

7. Védjegyzett helyi termékek rendszerének kialakítása

Helyi adottságokra, tradíciókra, ismeretekre épülő védjegyzett helyi termékek (élelmiszerek, használati és dísz tárgyak) kitalálása, formatervezése, előállításának és értékesítésének beindítása és menedzselése. A kézművesek termékei közösen

kialakított védjeggyel ellátva a térségi marketing eredményes hordozói lehetnek, ezen termékek együttes megjelenése is szorgalmazandó. A helyben előállított élelmiszerekkel – bor, méz, gabona örlemény, erdei termék – tovább bővíthető, komplettírozható ez a kör. E termékek helyben fogyasztva és ajándék cikként is a térség hírének terjesztését szolgálják.

8. Az aktív turizmus fogadási feltételeinek bővítése

A kereslet terén érvényesülő nemzetközi trendeknek megfelelően törekedni kell az aktív szabadidő eltöltést szolgáló létesítmények körének bővítésére. Ennek jegyében kívánatos a térséget behálózó kerékpáros túraútvonal hálózat kialakítása, valamint a községi iskolákhoz kapcsoltan tenispályák kialakítása és azok széles közönség számára való elérhetőségének biztosítása. Nem elégséges azonban csak a létesítményeket megteremteni, túravezetők, sport animátorok és oktatók képzésére is szükség van.

9. Teleházak térségi együttműködő rendszerének kialakítása

A teleház olyan szolgáltató ház, ahol egyrészt lehetségessé válik a legaktuálisabb információkhoz való hozzájutás, másrészt saját információs anyag kibocsátása, kilépés az országos vagy nemzetközi térbe. A teleházak létesítésének célja lehet gazdasági, üzleti (gazdaságfejlesztés a korszerű információs és kommunikációs technológia segítségével, vállalkozások élénkítése); oktatási és kulturális (az információs technológia alkalmazása a művelődésben, tájékoztatásban); közösségszolgálati (az emberek segítése az információs technológia alkalmazásával, közszolgáltatás); falu- (közösség-) fejlesztése (a falu emberi és egyéb erőforrásainak mobilizálása az információs technológia segítségével).

A teleházak térségi együttműködő rendszere ezen információs technológia alkalmazásának előnyeit fokozza.

10. Speciális tantárgyakkal a helyi identitás erősítéséért

Az általános alapképzést kiegészítő térségi speciális tanulmányi csomagok kialakítása szükséges, amelyek szakkörökben, alternatív oktatási formákban felhasználhatók. Feladatuk a térség természeti és kulturális táji értékeinek alapos megismertetése, megszerettetése, a velük való hosszú távon is optimális eredőjű gazdálkodás mibenlétének tudatosítása.

Felhasznált irodalom:

Baranya megye területfejlesztési programja 1999 – MTA Regionális Kutatások Központja Dunántúli Tudományos Intézete. Programvezető Dr. Hrubai László

„Siklósvidék” területfejlesztési koncepció és program 1997/98 – JPTE TTK Általános Társadalomföldrajzi és Urbanisztikai Tanszék. Koordinátor Dr. Tóth József

I. számú táblázat a térségi erőforrás térkép adatairól (B,C,D,E,F,G,H,I)

helység neve	Etnikum				Ház- szám éne	Ma- gar	nem magyar állampolgárság esetén				Iskolai végzettség									
	cselekmény korcsoportok	nem nemzetiség	román	horvát szlovén			Magyar éne	munka- tevé- kedési	tart. eng.	munka- tevé- kedési	illégelt	K alt alatt	K alt	szakm. képz.	gym.	szak- közép	felső- szak.	főisk.	egye- sem	
falva	20 alatti	7	2			9						1	4	3	1					
	21-25	15				15						3	4	2	4	1				
	26-35	13	1	2		19						1	4	9	1	3	1			
	36-45	17	2			19						1	4	8	2	1	1			
	46-55	14	1			15						4	5	2	1	1	1			
	56-60	4		1		5						5	3	1	1					
60 feletti	1				1						1									
összesen	73	6	3		1	83					4	22	30	7	10	4	2	1	3	
20 alatti	9					9						2	2	2	5					
21-25	2		1			24						3	5	11	4					
26-35	17	1	1			21						1	7	5	4					
36-45	21	1	2			24						2	7	6	5					
46-55	17		1			18						1	8	2	2	3	1			
56-60	3					3						3								
60 feletti																				
összesen	90	2	3		4	99						7	32	26	20	3	1	2	5	3
falu összesen	163	8	6		5	182						11	34	56	27	13	5	4	6	
falva	20 alatti	4				5						1	1	2	1					
	21-25	23	1			24						1	13	5	2	3				
	26-35	24		2		24							11	1	6	1				
	36-45	9				9							2	3	1	1				
	46-55	15				15							10	1	1	1				
	56-60	7				7							2	2	1	1				
60 feletti	1				1															
összesen	83		2			85						2	7	39	10	11	6	1	4	5
20 alatti	9					9							2	1	6					
21-25	15		1			16							4	3	7					
26-35	21	1	1			23							2	2	9	1				
36-45	21	2				23							4	7	1	5	1			
46-55	16					16							2	3	2	3	2	1		
56-60	9					9							1	3	2	1				
60 feletti																				
összesen	91	2	1	3		97						4	11	19	34	15	3	1	18	2
város összesen	174	2	3	2	1	182						6	18	58	34	26	9	2	22	7
mind összesen	337	10	9	2	6	364						17	72	114	61	39	14	6	28	13

2. szánú táblázat a térségi erőforrás térkép adatairól (K.M.N.O.S)

helység neve	élektora	munka- viszony- ban áll	nem áll munkaviszonyban												Munkaerővel 6 hó- 6-1 év között			Ellátása munka- pótló juttatás			Jövőben elkötelezett vall. képzés ny. mat							
			I			II			III			IV			alatt	között	föl	nyújtás	juttatás	viszony	vall.	képzés	ny. mat					
		reg	reg	plk	reg	össze- seggel	ok- kánt	ált.	közp.	felso	ház h.	Öve- szgés	ho- mánya															
falu	férfi	20 alatt	1	1	1					6	1				1	1	1	1				8						
		21-25	13	1									1			2	1	3	2	3	6	1	2			1		
		26-35	12	6												1	3	1	2	3	6	1	3					
		36-45	14	4													3	1	2	4	5	1	5					
		46-55	8		1																							
		56-60	2																									
		60 felett																										
		összesen	50	13	2			1	11	1	6	1	1			3	3	7	4	6	27		8					
		20 alatt	1	1							3	4				2	1	1	3		8							
		21-25	11	4	1						1	1				1	1	1	1	3	13							
26-35	8	2	1											1	1	1	1	1	11						2			
36-45	16	4	1						1	1				1	1	4	1	2	10		2				1			
46-55	4	1							8					1					2									
56-60									1	1																		
60 felett																												
összesen	40	12	3			1	11	1	3	5	6	14	2	4	2	6	4	3	44		4				1			
falu összesen	90	24	5			2	22	1	9	6	7	14	2	7	5	13	8	9	71		5				2			
város	férfi	20 alatt	1	1						3										4								
		21-25	22	2												2		1	1	1	1							
		26-35	21	2	1											1	1	1	1	2	1					2		
		36-45	7	1							1					1	1	1	1	1	1							
		46-55	8	3							3					1	2	3		4								
		56-60	3								2																	
		60 felett									1																	
		összesen	62	8	2			3	6		3	1				2	3	3	4	2	11		2					
		20 alatt			1						1	4									9							
		21-25	12															4			9							
26-35	14	3								1				1	2	1	1	1	9					1				
36-45	17	3												1	2	2	1	3	4									
46-55	9	1												1	1	1	1	1	1									
56-60	3																											
60 felett																												
összesen	55	7	1			2	12		1	5	2	12	1	1	2	4	2	4	27		1							
város összesen	117	15	3			5	18		1	8	3	12	2	3	5	7	6	6	38		2							
mind összesen	207	39	8			7	40		10	14	10	26	2	10	10	20	14	15	109		7							

3. számú táblázat a térségi erőforrás térkép adatairól (J.L.L.T.)

helység	neme	életkora	Mely ágazatban áll munkaviszonyban											I szakiparilag			főveldelem viszonyai			
			mező- gazd.	hany- szat	feldol- gás	állati- gazdálk.	ipar	szállítás- postai hirk.	penzü- ngségi	szolg.	oktatás	egés- ség- ügyi	közöségi	iskolai	iskolán kívül	jó	közepes	rossz		
falu	férfi	20 alatt	1	1																
		21-25	4	1		3	1	2					1	14	2	3	7	4		
		26-35	5		1									4	14	2	8	7		
		36-45	3		1	2								2	15	4	6	9		
		46-55	1		1		4							15	4	2	6	8		
		56-60	1		1									6			3	3		
		60 felett												1						
összesen	15	2	3	8	2	2	3	1	2			7	74	12	6	31	37			
falu	nő	20 alatt																		
		21-25	1		5		1	1	1	2				10						
		26-35												1	19	4	1	7	13	
		36-45												1	16	3	5	12		
		46-55	1			4		1	1	4			3	2	21	4	2	6	14	
		56-60	1											1	12	3	1	6	7	
		60 felett												3						
összesen	2	1	5	8	2	2	3	7	2	4		5	81	14	5	29	55			
falu összesen			17	3	8	2	3	15	4	3	10	3	6	12	155	26	11	62	92	
város	férfi	20 alatt																		
		21-25			3	2	1	6	3	2	2	1		2	24	4	20	2		
		26-35	2		1	2	4	1	3	2	2	1		2	23	3	2	10	4	
		36-45	1			3	2						1	10	1	2	5	3		
		46-55				4	1	1						14	1	3	6	5		
		56-60	2		1	1								1	6	2	3	3		
		60 felett												1						
összesen	5	4	5	6	15	7	5	4	3	2	1	6	83	9	9	48	19			
város	nő	20 alatt																		
		21-25				2	2		5	2			1	16	1	1	11	4		
		26-35			1				1				4	2	22	3	12	9		
		36-45					3		1			1	9	2	21	1	13	9		
		46-55	1		2		1					3	2	1	16	1	7	9		
		56-60													8	1	3	5		
		60 felett													1					
összesen	1	3	3	4	6	7	2	10	19	4	6	93	9	7	53	37				
város összesen			6	7	5	6	19	13	7	4	13	21	5	12	176	18	16	101	56	
mind összesen			23	3	13	7	9	34	17	11	7	23	24	11	34	33	44	27	163	148

**Baranya megye településeinek erőforrástérképei és készítői
(A sorozatban megjelent kiadványok)**

1. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (1)

"Alapítvány Alsómocsoládért" 7345 Alsómocsolád, Rákóczi u. 71.
Tel.: 72/451-748
(Alsómocsolád, Mágocs, Mekényes, Nagyhajmás települések
erőforrástérképe)

2. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (2)

"Tóvidék Egyesület" 7678 Abaliget Kossuth u. 80. Tel: 72/498-785
(Abaliget, Bodolyabér, Magyarhertelend, Orfű települések
erőforrástérképe)

3. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (3)

"Istenkúti Közösségért Egyesület" 7635 Pécs, Középdaindoli u. 88.
Tel.: 72/ 250-515
(Pécs-Istenkút településrész erőforrástérképe)

4. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (4)

"Ormánság Fejlesztő Társulás" 7960 Sellye, Batthyány u. 14.
Tel.: 73/480-006
(Besence, Bogdása, Csányoszró, Drávafok, Drávaiványi,
Drávasztára, Kákics, Markóc, Marócsa, Nagycsány, Okorág,
Sellye, Sósvertike települések erőforrástérképe)

5. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (5)

"Dél-Zselici Települések Szövetsége" 7932 Mozsgó, Batthyány u.
13/D, Tel.: 73/413- 075
(Magyarlukafa, Somogyhárshágy, Vásárosbérc települések
erőforrástérképe)

6. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (6)

"Környezetvédelmi és Közösségi Értékaó Egyesület" 7663 Máriakéménd,
Rákóczi u. 19. Tel.: 69/353-191
(Erzsébet, Fazekasboda, Feked Kátoly, Kékesd, Máriakéménd,
Szellő települések erőforrástérképe)

7. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (7)

"Baranya Megyei Önkormányzatok Társulása" 7621 Pécs, Tímár u. 21.

Tel.: 72/ 211-142

(Cun, Drávapiski, Hirics, Kémes, Kórós, Luzsok, Páprád, Vejti települések erőforrástérképe)

8. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (8)

"Baranya Megyei Önkormányzatok Társulása" 7621 Pécs, Tímár u. 21.

Tel.: 72/ 211-142

(Bakonya, Bicsérd, Boda, Cserkút, Kövágóttös, Zók települések erőforrástérképe)

9. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (9)

"Kultúr- és Zöld Zóna Egyesület" 7900 Szigetvár, Basa u. 19.

Tel.: 73/310-625

(Szigetvár település erőforrástérképe)

10. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (10)

"Egészségesebb Gyermekéért Alapítvány" 7900 Szigetvár,

József A. u. 69.

(Boldogasszonyfa, Szentlászló települések erőforrástérképe)

11. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (11)

"Drávamenti Települések Fejlődését Segítő Egyesület" 7838 Vajszló,

Zrínyi M. u. 49., Tel.: 73/ 327-121

(Drávacsepely, Drávaszerdahely, Ipacsfa, Kovácshida települések erőforrástérképe)

12. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (12)

"Villány-Siklósi Borút Egyesület" 7800 Siklós, Kossuth tér 1.

Tel.: 72/352-746

(Harkány, Siklós-Máriagyüd, Nagytótfalu, Kistótfalu, Kisharsány, Nagyarsány Villány, Villánykövesd, Palkonya, Vokány települések erőforrástérképe)

13. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (13)

"Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége Baranya Megyei Szervezete" 7626 Pécs, Búza tér 6/b, Tel.: 72/ 210-803
(Bürös, Endróc, Gyöngyösmellék, Kétújfalú, Szörény, Teklafalu, Zádor települések erőforrástérképe)

14. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (14)

"Komló és Térsége Fejlesztési Kht." 7300 Komló, Pécsi u. 1.,
Tel.: 72/ 482-131
(Egyházaskozár, Hegyhátmaróc, Hosszúhetény, Kárász, Köblény, Magyaregregy, Máza, Szalatnak, Szárász, Szászvár, Tófü, Vékény, Liget, Magyarszék, Mánfa, Mecsekpölöske, Bodolyabér, Magyarthertelend, Komló települések erőforrástérképe)

15. BARANYA MEGYEI TÉRSÉGI ERŐFORRÁSTÉRKÉP (15)

"Bükkösd Község Szolgáltató Kht. Bükkösi Teleház" 7628 Bükkösd,
Kossuth u. 48. Tel.: 73/378-504
(Bükkösd, Cserdi, Dinnyeberki, Helesfa települések erőforrástérképe)

292497

Baranya Megyei Munkaügyi Központ,

7621 Pécs, Király u. 46. Tel.: 506-800 FAX: 506-804

E-mail: bmmk@bmmk.hu

Internet cím: <http://www.bmmk.hu>

JEGYZET

JEGYZET

1. A társaság működéséről, tevékenységéről, eredményéről, pénzügyi helyzetéről, valamint a vállalkozás jövőjéről szóló beszámoló.

2. A társaság működéséről, tevékenységéről, eredményéről, pénzügyi helyzetéről, valamint a vállalkozás jövőjéről szóló beszámoló.

3. A társaság működéséről, tevékenységéről, eredményéről, pénzügyi helyzetéről, valamint a vállalkozás jövőjéről szóló beszámoló.

101101

Magyarországi Köztársaság

1011 Budapest, ...

...

villány

B O R Ú T

WEINSTRASSE

W i k l ó W